

Program för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun

Antagandeverision 2024

Innehåll

Förord	3
Vad menar vi med landsbygder?	4
Om programmet	5
Vad är landsbygdsprogrammet?	5
Varför ett landsbygdsprogram?	5
Hur har programmet tagits fram?	5
Koppling till andra styrdokument	6
Koppling till Agenda 2030	7
Genomförande och uppföljning	7
Övergripande mål	8
Övergripande strategier	8
Utvecklad samverkan och samordning	8
Ökad kunskap och uppmärksamhet	9
Målområde 1: Attraktiva livsmiljöer	11
Prioriteringar fram till 2030 för Attraktiva livsmiljöer	15
Målområde 2: Starkt lokalt näringsliv	17
Kommersiell service	18
Areella näringar	19
Turism och besöksnäring	22
Prioriteringar fram till 2030 för Starkt lokalt näringsliv	23
Målområde 3: Väl fungerande offentlig service	25
Prioriteringar fram till 2030 för Väl fungerande offentlig service	29
Målområde 4: Hållbara transporter och infrastruktur	31
Hållbara transporter	31
Infrastruktur	34
Prioriteringar fram till 2030 för Hållbara transporter och infrastruktur	38
Målområde 5: Aktiv lokal utveckling	40
Prioriteringar fram till 2030 för Aktiv lokal utveckling	45
Vad kan det privata och ideella stötta med?	46

Förord

De senaste åren har mycket hänt inom landsbygdsutvecklingen i vår kommun. Numera har vi ett landsbygdsutvecklingsråd – en egen lokal expertgrupp där politik, idéburen sektor, näringsliv och universiteten samlas. Rådet hjälper till att granska och följa upp kommunens arbete med landsbygdsfrågor, så att vi blir ännu bättre tillsammans.

Vi har också förstärkt det regionala samarbetet inom landsbygdsutveckling, inte minst genom det nya leaderområdet Idériket Umeåregionen 2030. Sedan 2019 ingår Umeå kommun i det av FN-organet UNESCO utsedda biosfärområdet Vindelälven-Juhtátahkka, vilket skapar goda möjligheter att vara föregångare i den hållbara omställning som måste till. En pandemi har också satt Sveriges alla landsbygder i strålkastarljuset på ett helt annat sätt än tidigare. Det märktes inte minst i Umeå kommun, där fler än någonsin flyttade från tätort till landsbygd år 2020. Den oro som nu finns i världen har också satt landsbygder i tydligare fokus, inte minst då många vill öka produktionen av livsmedel lokalt. Det ger oss tryggare försörjning och därtill nyttigare och godare mat.

Mycket har också hänt med hjälp av ideella och privata krafter på Umeås landsbygder. Åren 2018–2023 har cirka 100 projekt beviljats, motsvarande 2,3 miljoner kronor. Projekten har resulterat i nya mötesplatser, utställningar, kulturarrangemang, upprustning av badplatser och friluftsområden, skyltning av leder, nya lokala samarbeten, förstudier och marknadsföring av besöksmål - för att nämna några exempel. Arbetet med landsbygdsutveckling är med andra ord en viktig del i arbetet med social hållbarhet och folkhälsa.

Det är ingen överdrift att säga att landsbygdsutvecklingen i Umeå kommun bärs upp av det lokala engagemanget, kreativiteten och kunskapen som finns i våra 130 byar. På landsbygderna ägs marken till stor del av privata aktörer och enskilda markägare, vilket gör att kommunen inte har samma rådhighet som i tätort. Därför är samverkan mellan kommun, ideell och privat sektor särskilt viktig för landsbygdsutvecklingen.

Med detta program vill vi säkerställa att de goda förutsättningar som finns för utveckling på Umeås landsbygder tas tillvara på alla plan: såväl i byarna som inom kommunorganisationen. Det handlar både om att politiker och tjänstepersoner bär med sig ett tydligt landsbygdsperspektiv i sina dagliga arbeten, men också att de lokala krafterna ges goda förutsättningar att driva utvecklingen i sina bygder.

Till sist vill jag säga att vi alla är beroende och har stor nytta av att landsbygderna i vår kommun utvecklas väl. För er som bor och verkar på landsbygderna vill jag citera kommunens landsbygdsstrateger: kom ihåg att lokalsamhällets kraft är du! Tillsammans utvecklar vi Umeås livskraftiga landsbygder.

Mikael Berglund (S)

Ordförande Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd

Vad menar vi med landsbygder?

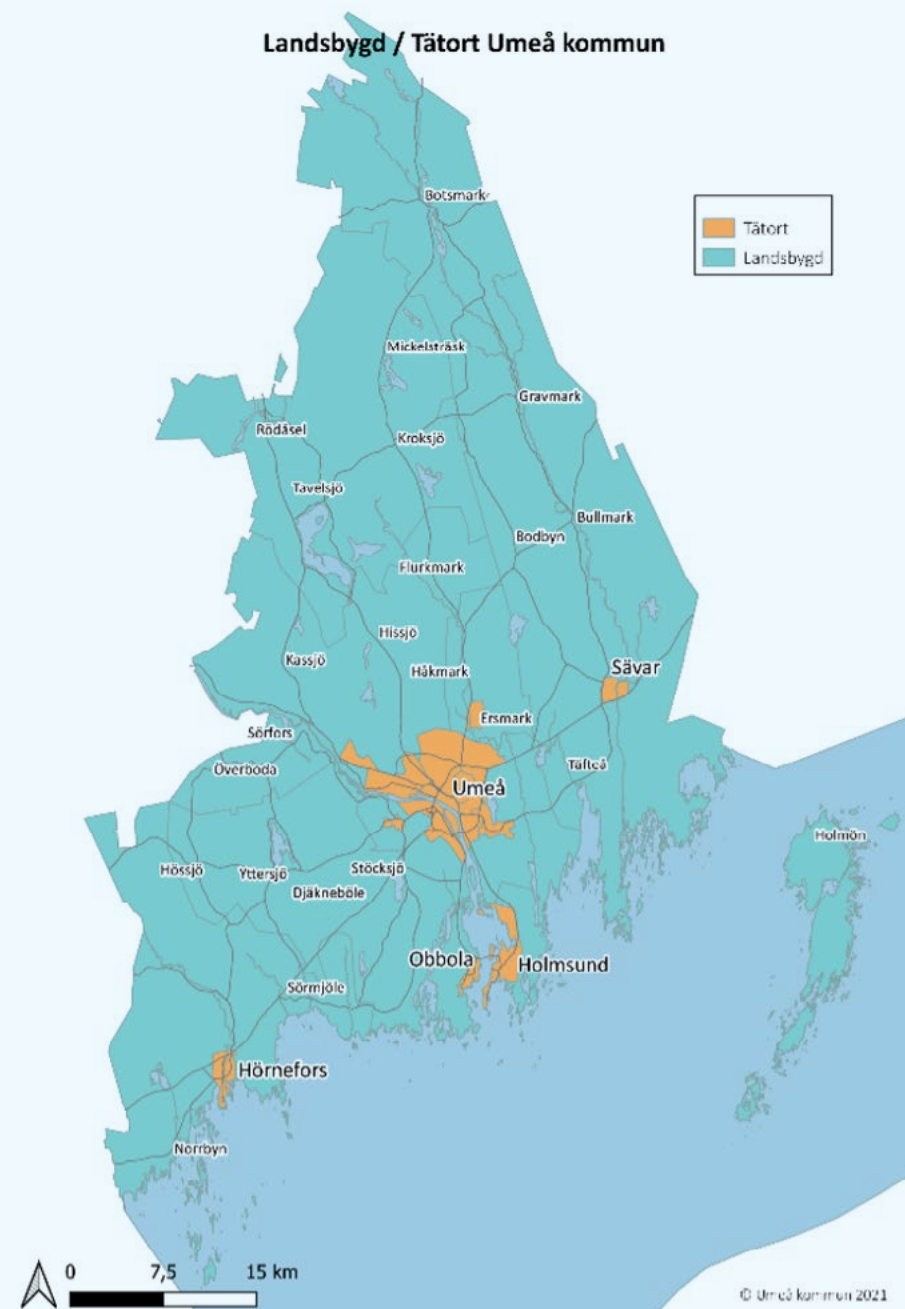
Umeå kommun definierar landsbygd som hela kommunen förutom de stora tätorterna Umeå (inklusive Ersmark och Röbäck), Sävar, Holmsund, Obbola och Hörnefors. Detta innebär att hela 93 procent av kommunens yta utgörs av landsbygder och cirka 16 procent av kommunens invånare bor här. Det motsvarar cirka 21 000 landsbygdsbor.

Vi väljer också att använda begreppet "landsbygder" i plural, för att visa på den mångfald som finns i våra byar och att förutsättningarna ser olika ut i olika delar av kommunen.

93 %

procent av kommunens yta utgörs av landsbygder.

Cirka 16 procent av kommunens invånare bor på landsbygd.

Om programmet

Vad är landsbygdsprogrammet?

Umeå kommuns arbete med landsbygdsutveckling vägleds av detta program, *Program för hållbar landsbygdsutveckling*. Här beskrivs vilka övergripande strategier kommunen ska jobba med för att nå en hållbar landsbygdsutveckling, samt vilka initiativ som kan stärka kommunens landsbygds mål.

Programmet är indelat i fem tematiska målområden. Dessa är **livsmiljöer, näringsliv, offentlig service, infrastruktur och transporter** och **lokal utveckling**. Målområdena går in i varandra och är ömsesidigt stärkande. Varje målområde beskrivs i ett eget avsnitt. Avsnitten avslutas med en sammanfattande tabell som visar kommunens viljeriktning och prioriteringar inom målområdet fram till 2030.

Programmet fokuserar på de områden som kommunen har rådighet över eller där kommunen kan bidra stöttande. Stort fokus läggs på samverkan och samordning av kommunens egna verksamheter, men också samverkan med ideell och privat sektor. Utgångspunkten är att landsbygdsutveckling skapas tillsammans och att ingen aktör har ensam rådighet.

Som ett sätt att öka kunskapen om Umeås landsbygder så finns i programmets slut en länk till en bilaga som beskriver landsbygderna och dess olika områden på ett kortfattat sätt.

Varför ett landsbygdsprogram?

Umeå kommun har en vision om att bli 200 000 invånare till år 2050. Tillväxten ska dessutom ske på ett hållbart sätt. Redan idag sker en tredjedel av kommunens befolkningstillväxt på landsbygderna och i de stora tätorterna Sävar, Holmsund, Obbola och Hörnefors – något som spås fortsätta. Det innebär att Umeås landsbygder och de stora tätorterna väntas växa till cirka 60 000 invånare år 2050.

För att kunna möta den förväntade tillväxten är det viktigt att kommunens resurser och planering samordnas utifrån landsbygdernas särskilda förutsättningar och olika

målgruppers behov. Detta program ramar in det arbete som behöver göras för att Umeås landsbygder fortsatt ska vara en attraktiv plats där hållbar tillväxt och god livskvalitet är i fokus.

Program för hållbar landsbygdsutveckling antogs första gången av Kommunfullmäktige år 2018 tillsammans med en särskilt översiktsplanedel för landsbygden, *Tematiskt tillägg för landsbygden*. Planen och programmet kompletterar varandra. Översiktsplanedelen anger kommunens målsättningar för landsbygdsutveckling och redovisar också vilka planförutsättningar som finns på landsbygderna, exempelvis i form av grönstruktur, värdefull och känslig natur, naturresurser som jord- och skogsbruk, med mera. Programmet handlar i sin tur om hur kommunens landsbygds mål kan omsättas i praktisk handling.

Hur har programmet tagits fram?

Åren 2022–2023 har programmet från 2018 reviderats. Det har skett genom dialoger och workshops på flera nivåer. Det handlar både om intervjuer med föreningar och företagare på Umeås landsbygder samt workshops med politiker och tjänstepersoner från olika kommunala verksamheter. Här kan nämnas Strategisk utveckling, Fritid, Skola, Socialtjänst, Äldreomsorg, Näringsliv, Fastighet, med flera. Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd har också haft en särskild roll som remissinstans.

Under dessa dialoger/workshops har många idéer och förslag på åtgärder kommit fram men som inte finns med i detta program. Detta eftersom programmet ska hållas på en övergripande nivå. Förslagen har tagits om hand och kommer användas som ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet att genomföra programmet.

Figur 1. Processkarta över revideringen av landsbygdsprogrammet, 2022–2024.

En kunskapsrapport från 2022 som visar hur utvecklingen sett ut på Umeås landsbygder de senaste åren har varit ett viktigt kunskapsunderlag gällande statistik och trender¹. Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd har haft en särskild roll som remissinstans.

Fokus för revideringsarbetet har varit att urskilja vilka frågor och insatser som är viktigast att fokusera på kommande år för att nå kommunens landsbygds mål. Målformuleringarna från 2018 är därmed oförändrade.

Koppling till andra styrdokument

Program för hållbar landsbygdsutveckling har koppling till ett flertal styrdokument som berör landsbygden.

Översiktsplan Umeå kommun ligger till grund för all planering av byggande och långsiktig mark- och vattenanvändning. Den är inte juridiskt bindande, men starkt styrande för efterföljande planering. Översiktsplanen består av ett stort antal teman, fördjupningar och tillägg, varav flera berör landsbygderna. Exempelvis de tematiska tilläggen Vindkraft i Umeåregionen och Strandskydd i Umeåregionen. Översiktsplanen håller samman dessa olika delar och sammanfattar kommunens övergripande intentioner kring markanvändningen.

Tematiskt tillägg för landsbygden är en översiktsplanedel som anger kommunens målsättningar för landsbygdsutveckling och riktlinjer för markanvändningen. Även översiktsplanedelen för landsbygdsutveckling i strandnära läge (så kallad LIS-områden) är ett tematiskt tillägg med särskilt bärning på landsbygderna.

Utöver dessa finns ett antal översiktsplanedelar som gäller för geografiska områden och som berör landsbygderna, så som *Fördjupning för kusten*, *Fördjupning för Sävar*, *Fördjupning för Hörnefors*, *Fördjupning för Yttersjö* och *Fördjupning för Älvslandskapet*. Sedan 2021 pågår ett arbete med en *Fördjupning för Täfteå*. Alla delar av översiktsplanen nås via kommunens webb www.umea.se/oversiktsplan.

Landsbygdsprogrammet har också tydliga kopplingar till Kommunfullmäktiges inriktningsmål med tillhörande program, som *Program för tillväxt* och *Program för Social hållbarhet*.² Även Umeå kommuns Kulturpolitiska program, Umeå kommuns

lokala miljömål med tillhörande åtgärdsprogram, avfallsplanen samt näringslivs- och besöksmålsstrategier med flera, har betydelse för programmets genomförande.

Plan för kommersiell service på Umeå landsbygd antogs 2019 och är en del av landsbygdsprogrammets genomförande. Planen är ett verktyg för kommunens långsiktiga arbete med kommersiell serviceutveckling på landsbygderna och syftar bland annat till att öka kunskapen om dagligvarubutikers betydelse för lokalsamhällen. Serviceplanen pekar ut orter som är strategiskt viktiga för varuförsörjningen på Umeås landsbygder och ökar kommunens handlingsberedskap i servicefrågor.³

Även styrdokument på regional nivå har beaktats under framtagandet. Här kan särskilt nämnas *Umeåregionens landsbygdsutvecklingsstrategi* från 2021 som Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik kommuner tagit fram gemensamt.⁴ Programmet har även en nära koppling till Leader Idériket Umeåregionen 2030:s lokala utvecklingsstrategi samt Västerbottens regionala utvecklingsstrategi.

Foto: Nathalie Näslund

¹ Kunskapsrapport Umeås livskraftiga landsbygd (2022): www.umea.se/landsbygdsfakta

² Läs mer om inriktningsmålen och programmen här: www.umea.se/budget (under "Planeringsdirektiv")

³ Läs serviceplanen på www.umea.se/landsbygd (under "Planer och program")

⁴ Ta del av Umeåregionens gemensamma landsbygdsutvecklingsstrategi här: www.umea.se/landsbygdsamverkan

Koppling till Agenda 2030

Begreppet "hållbar landsbygdsutveckling" innebär en utveckling som tillfredsställer de behov som finns idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa lika behov i framtiden. Begreppet integrerar de tre dimensionerna: social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Program för hållbar landsbygdsutveckling bidrar till de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030. Agendan består av 17 mål som FN:s medlemsländer antagit gemensamt och som ska uppfyllas till år 2030. Målen syftar till att: avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen.

Alla behövs för att de globala målen ska bli verklighet. I en av Tillväxtverkets rapporter från 2022 konstateras att majoriteten av de globala hållbarhetsmålen är direkt och indirekt beroende av arbetet på lokal och regional nivå. Förmågan att både definiera och prioritera insatser utifrån platsbaserade förutsättningar är avgörande för hur framgångsrikt arbetet med de globala målen blir. På så sätt kan arbetet med landsbygdsutveckling och mer utvecklade landsbygdsperspektiv fungera som en hävstång för att öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle.⁵

Genomförande och uppföljning

Kommunstyrelsen är den politiska nämnd som ansvarar för landsbygdsutveckling, men arbetet är nämndsöverskridande och många verksamheter inom kommunorganisationen bidrar både direkt och indirekt till programmets genomförande. Grunden för genomförandet är att alla nämnder inom Umeå kommun ansvarar för att ta med programmets prioriteringar in i sin egen verksamhetsplanering.

I syfte att hålla programmet aktuellt så ska det uppdateras varje mandatperiod. Detta så att Umeå kommun får bra förutsättningar och verktyg att fortsätta jobba för livskraftiga och hållbara landsbygder. Programmet och dess genomförande och effekter kommer också följas upp årligen. Uppföljningen sker på två nivåer: dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå som samordnas av kommunens landsbygdsstrateger.

Hållbar landsbygdsutveckling är summan av en mängd olika aktörers arbete och insatser. I arbetet behöver jämlikhet och inkludering kopplat till olika målgruppers behov vara vägledande perspektiv. Det är viktigt att såväl uppföljningar som revideringar av

kommunens landsbygdsprogram görs i dialog med utvecklingsaktörer och intressenter på Umeås landsbygder. Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd har en särskild roll i att hjälpa till med uppföljningen av programmet. Det sker genom kontinuerliga samtal med kommunala verksamheter.

⁵ Vägledning för livskraftiga landsbygder, Tillväxtverket (2022).

Övergripande mål

Umeå kommuns övergripande mål för landsbygderna är att Umeås landsbygder ska vara en attraktiv plats för boende, näringsliv, föreningar och besökare, där hållbar tillväxt, god livskvalitet och samverkan mellan landsbygdsaktörer står i fokus.

Det övergripande målet kan brytas ned i fem tematiska målområden: livsmiljöer, näringsliv, offentlig service, infrastruktur och transporter samt lokal utveckling. Dessa fem målområden presenteras i egna avsnitt längre fram i programmet.

Övergripande strategier

För att nå det övergripande målet så arbetar Umeå kommun med landsbygdsutveckling på flera olika sätt. Arbetet tar grund i två övergripande strategier som beskrivs nedan.

Utvecklad samverkan och samordning

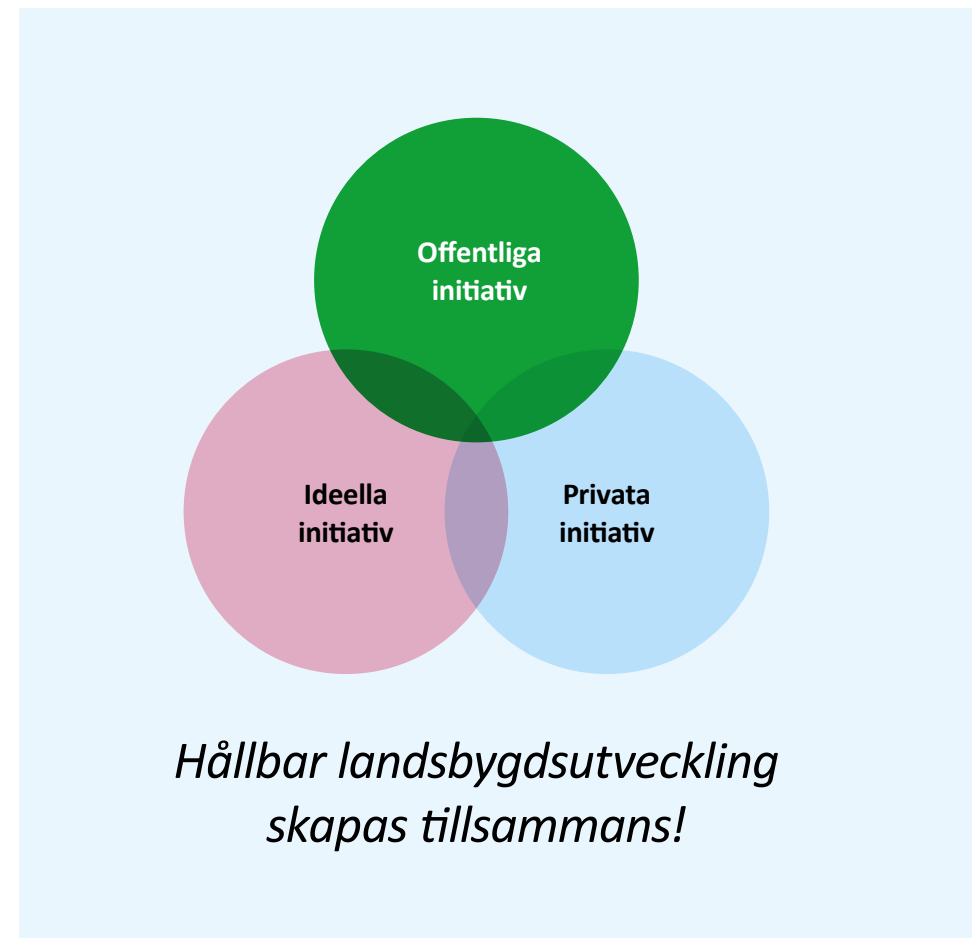
För att arbetet med landsbygdsutveckling ska bli framgångsrikt och hållbart på riktigt krävs att kommunen förbättrar samarbetet inom och mellan de egna verksamheterna. Dessutom krävs en öppen, effektiv samverkan och samordning med ideell, privat och övrig offentlig sektor. Detta trepartnerskap är Umeå kommuns arbetsmodell för landsbygdsutveckling

Samordning och samverkan kan se ut på flera olika sätt:

- Mellan kommunens egna verksamheter – för att skapa bättre förutsättningar för offentlig service.
- Med privata och ideella aktörer på Umeås landsbygder – för att skapa utveckling tillsammans, exempelvis genom byaplaner
- Med andra kommuner inom Umeåregionen – för att stötta lokal utveckling och göra samordningsvinster inom offentlig service
- Med andra regionala och nationella aktörer – för att främja utvecklings- och stödmöjligheter för landsbygdsaktörer
- Med universiteten – för att öka kunskapen om landsbygder och dess utveckling, delta i olika projekt med byar som testbäddar, med mera

Samarbetet inom Umeåregionen är särskilt viktigt när det gäller samordning av offentlig service, infrastruktur och mobilitet och stödmöjligheter från till exempel EU. Lokala utvecklingsgrupper och andra aktörer i Umeåregionens landsbygder har sedan länge ett etablerat samarbete över kommungränserna och här har kommunerna en viktig roll att stötta det arbetet.

Internt i Umeå kommun är Kommunstyrelsen ansvarig nämnd för landsbygdsutveckling, men ansvaret för många av de specifika frågorna i programmet ligger på andra nämnder och verksamheter. Därför är intern samordning och samverkan A och O.

Ökad kunskap och uppmärksamhet

För att öka uppmärksamheten om vad som händer på landsbygderna och visa på hur landsbygdsutveckling bidrar till hela kommunens hållbara tillväxt, är det viktigt att kommunen regelbundet stöttar och uppmärksammar olika landsbygdsaktörers utvecklingsinitiativ, arrangemang och projekt. Samtidigt kan kommunen själv ta initiativ till, utveckla och arrangera evenemang, möten och projekt som synliggör Umeås landsbygger.

Umeå kommun har sedan flera år en särskild landsbygdswebb www.umea.se/landsbygd där det varje månad publiceras artiklar som synliggör goda och spännande initiativ som pågår i byarna. Här samlas också all information om hur kommunen jobbar med landsbygdsutveckling. För den som vill finns möjlighet att prenumerera på nyheterna.

Genom att synliggöra det positiva som händer på landsbygderna så kan dess mångfald, unika värden och resurser lyftas fram på ett tydligare sätt. Det är viktigt för att utmana de alltför ofta stereotypa bilder och föreställningar som finns kring landsbygger. Inte sällan porträtteras landsbygger som omoderna och problemfyllda, medan städer och centralorter ses som självklara platser för utveckling och framgång. Även språk och bildval har stor betydelse för hur platser uppfattas.

Hur vi ser på en plats påverkar också hur vi ser på varandra, oss själva och våra handlingsutrymmen. När landsbygders självklara roll för framtida utveckling och tillväxt i stället synliggörs, så syns även det ömsesidiga beroende som finns mellan land och stad. Kommunikation och attitydarbete är därför en strategiskt viktig aspekt i arbetet med landsbygdsutveckling. Umeå kommun upprättar årligen en kommunikationsplan för landsbygdsutveckling med detta i fokus.

En annan förutsättning för hållbar landsbygdsutveckling är att kommunens verksamheter beaktar landsbygdsperspektivet. Tillväxtverket har tagit fram ett metodstöd för detta som handlar om att "putsa de geografiska glasögonen" – att helt enkelt öka kunskapen om geografiska platsers olika förutsättningar och möjligheter. Det kan exempelvis handla om att följa upp hur olika föreningsstöd fördelas mellan olika typer av geografier eller att införa ett geografiskt perspektiv i verksamhetsplaneringen.⁶

⁶ Vägledning för livskraftiga landsbygger, Tillväxtverket (2022).

"Genom att synliggöra det positiva som händer på landsbygderna så kan dess mångfald, unika värden och resurser lyftas fram."

1

Attraktiva
livsmiljöer

Målområde 1: Attraktiva livsmiljöer

Målsättning

Skapa attraktiva livsmiljöer genom en hållbar bebyggelsestruktur, som stöttar lokal utveckling, service och kollektivtrafik. På samma sätt som i staden och tätorterna uppmuntras en blandning av upplåtelseformer, bostadstyper och storlekar.

Foto: Nathalie Näslund

Möjligheten till naturnära boenden med stora utrymmen är vanliga anledningar till att många väljer att bo på Umeås landsbygder. Gemenskap, lugn, möjligheter till odling, djurhållning, ett aktivt friluftsliv samt vackra landskap och kulturmiljöer är andra värden som uppskattas.

Värdefulla natur- och kulturmiljöer

Landsbygdernas naturmiljöer, kulturlandskap samt rena bäckar, åar och sjöar bidrar till attraktiva livsmiljöer. Här har Umeå kommun en viktig roll att stötta och samverka med lokalbefolkningen i att värna om sina närområden. Det kan exempelvis handla om att tillgängliggöra kulturhistoriska miljöer och genomföra landskapsvårdande insatser för att bevara kulturlandskap och biologisk mångfald, att värna om ängsmarker eller bekämpa invasiva arter. Insatser som både främjar artmångfalden och skapar en fin landskapsbild, sammanhållning och stolthet över sitt närområde.

Bostäder byggs och säljs i de flesta landsbygdsområden

Nya bostäder byggs i de flesta delar av kommunens geografier och på landsbygderna är det särskilt populärt att bygga runt de stora sjöarna Tavelnsjön, Bjännsjön och Stöcksjön. I vissa landsbygdsområden har bostadsbyggandet dock stått stilla i flera år, framför allt i kommunens norra delar. Bostadsförsäljningar sker dock i alla delar av landsbygderna och här finns inga problem med tomma hus, så kallade "ödehus".

Behov av ett mer varierat bostadsutbud

Hela 98 procent av alla bostäder på Umeås landsbygder är småhus. I flera av de större byarna finns önskemål om flerbostadshus som kan möjliggöra för både äldre och unga att bo kvar i sina hembygder. Ett tillskott av lägenheter skulle skapa viktiga flyttkedjor, där äldre personer som flyttar från sina hus till en lägenhet i byn öppnar upp för nya och yngre människor att flytta in. En sådan flyttkedja stärker dessutom lokal service som förskola och skola.

Bristen på flerbostadshus och hyresrätter gör att olika grupper av människor riskerar att exkluderas från möjligheten att bo på landsbygd. Det kan exempelvis vara studenter, unga vuxna, singelhushåll eller låginkomsttagare. För att så många som möjligt ska kunna bosätta sig i alla delar av kommunen behövs bostäder som passar olika grupper av människor i olika skeenden av livet. Kommunen ser därför positivt till att exploatörer tar initiativ till och utvecklar detta på Umeås landsbygder. Kommunen kan även ta egna initiativ för att stärka en sådan utveckling, exempelvis genom markuppköp, detaljplanelägga strategiska platser, vid behov revidera områdesbestämmelser eller genom att öka andelen kommunala tomter på landsbygderna. Sedan 2021 har även AB Bostaden ett särskilt ägardirektiv som handlar om att i alla lägen beakta möjligheten till nyproduktion och byggande av lägenheter utanför de centrala stadsdelarna, som i de stora tätorterna eller vissa byar.

Mer kunskap behövs om landsbygdens tillväxt

Fastighetspriserna har ökat i hela kommunen och på landsbygderna är det framför allt i de tätortsnära delarna och i sjö- och kustnära lägen som utvecklingen varit som starkast.⁷ Att priserna är lägre i andra områden gör att det kan vara svårare att få lån hos banker för att bygga nytt.

Bankers restriktiva inställning kan förklaras av att marknadsvärdet många gånger är lägre på landsbygd jämfört med tätort, samtidigt som kostnaden för att bygga är densamma vart det än sker. Att det finns färre referensobjekt i form av bostadsförsäljningar gör också att det kan vara svårare för bankerna att sätta korrekta marknadsvärden för landsbygdsfastigheter.

Det finns även en uppfattning hos lokala utvecklingsgrupper på Umeås landsbygder att banker kan vara mer restriktiva med att låna pengar till föreningar. Det blir särskilt problematiskt på landsbygderna där föreningar många gånger är viktiga utvecklingsaktörer och fastighetsägare. Inte sällan finns en ovana och kunskapsbrist hos finansiärer om alternativa ägarstrukturer, finansieringslösningar och bostadsformer, vilket försvårar bostadsbyggandet i områden med svag bostadsmarknad.

Umeå kommun har en viktig roll i att fortsätta informera banker om hur hela kommunen växer och hur ökade fastighetspriser trycks utåt från Umeå stad och allt längre ut på landsbygderna. Med ökad kunskap och förståelse för landsbygdernas utveckling kan

Foto: Therese Burström

möjligheterna till bostadsbyggande möjliggörs i fler delar av Umeås landsbygder. Det här är särskilt viktigt för de norra delarna av kommunen där bostadsbyggandet stått stilla en längre tid.

⁷ Bostadspriser och lönsamheten att bygga i Umeå kommun (2018)

Möjligheten till naturnära boenden med stora utrymmen är vanliga anledningar till att många väljer att bo på Umeås landsbygder.

Foto: Therese Burström

Långsiktig planering främjar hållbara strukturer

I Umeå kommuns översiktsplan beskrivs hur den framtida bebyggelseutvecklingen väntas se ut och här har Umeås landsbygder en viktig roll. I planen konstateras att kommunens grundinställning till ny bebyggelse på landsbygd generellt sett är positiv. Här finns också riktlinjer för exempelvis allmän lämplighetsprövning och andra områden inom en attraktiv livsmiljö som friluftsliv, teknisk försörjning, offentlig service, besöksmålsutveckling, service, kollektivtrafik med mera.

Förutom riktlinjer och skrivningar i översiktsplanen måste hänsyn även tas till bland annat Plan- och bygglagen samt Miljöbalken i den efterföljande planeringen och genomförandet. Sammantaget skapar hanteringen förutsättningar för att främja en långsiktig och hållbar bebyggelsestruktur som en del av en attraktiv livsmiljö på Umeås landsbygder.

Lokala initiativ och planer driver utvecklingen

Kommunens fysiska planering är endast en del av bebyggelseutvecklingen – det här gäller på landsbygd precis som i tätort. Det är de enskilda initiativen från lokala utvecklare, exploatörer, markägare och lokala utvecklingsgrupper som driver bebyggelseutvecklingen framåt och som skapar attraktiva boendemiljöer på Umeås landsbygder.

Kommunen har dock en viktig roll i att stötta de enskilda initiativen, ex. genom att tillhandahålla lättillgänglig information om byggande på landsbygd, samordna nödvändig kompetens och att lotsa rätt inom kommunorganisationen. Här kan Bygglov ge rådgivning om byggande och Detaljplanering informera om hur planeringsprocesserna fungerar.

Även byaplaner, eller så kallade lokala utvecklingsplaner, är viktiga för att främja attraktiva livsmiljöer och bidra till en långsiktig och hållbar bebyggelsestruktur på Umeås landsbygder. I byaplaner kan boende och verksamma genom sin expertis och platskännedom samla lokala önskemål och synpunkter kring byggande och utveckling på ett tydligt sätt. Byaplanerna lyfter ofta andra viktiga delar som bidrar till attraktiva livsmiljöer, såsom servicebehov, transporter och friluftsliv. Byaplaner utgör viktiga kunskapsunderlag för kommunen, som har en roll i att beakta och väga in dessa i sin planering. Läs mer om byaplaner under målområdet "Aktiv lokal utveckling".

Prioriteringar fram till 2030 för Attraktiva livsmiljöer

I tabellen nedan sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Umeå kommun att fokusera på fram till 2030 för att nå målet om attraktiva livsmiljöer på Umeås landsbygder. Det är upp till varje ansvarig nämnd att implementera prioriteringarna i sina verksamheter.

Prioriterade frågor fram till 2030	Ansvarig nämnd
Bidra till ett mer diversifierat bostadsbyggande på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden, AB Bostaden
Främja byggande i landsbygdsområden med svag bebyggelseutveckling	Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden, AB Bostaden
Arbeta för att möjliggöra finansiering av bebyggelse på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen
Utveckla samverkan på såväl lokal som regional nivå för attraktiva livsmiljöer på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen
Utveckla rådgivning och information kring byggande på landsbygd	Byggnadsnämnden
Öka planberedskapen främst längs tillväxtstråken för att främja byggande och skapa bättre förutsättningar för offentlig service	Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden
Skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Tekniska nämnden, Byggnadsnämnden

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Genom att arbeta med Attraktiva livsmiljöer bidrar vi till följande av de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030:

2

Starkt lokalt
näringsliv

Målsområde 2: Starkt lokalt näringsliv

Målsättning

Utveckla och stärka det lokala näringslivet som motor för hållbar landsbygdsutveckling.

Foto: Nathalie Näslund

Lokal näringslivsutveckling är motorn för hållbar utveckling på Umeås landsbygder. Ett starkt lokalt näringsliv skapar inte bara engagemang och driv i bygden, utan möjliggör även nya företagsetableringar, lokala arbetsplatser, service och minskat transportbehov.

Mellan åren 2011 och 2020 har antalet företag ökat på Umeås landsbygder. I de flesta landsbygdsområden handlar det om en ökning med 200–300 nya företag, men även i områden där ökningen vart som lägst är den procentuella ökningen stor. De branscher som sysselsätter flest invånare på landsbygderna är vård och omsorg, utbildning, byggverksamhet, tillverkning och handel.⁸

Innovativ upphandling kan stötta lokala företag

För att stötta och stimulera det lokala näringslivet på Umeås landsbygder är det viktigt att kommunen fortsätter att utveckla den lokala och regionala upphandlingen av varor och tjänster, särskilt inom livsmedelsområdet och tekniskt underhåll. En viktig insats handlar om att sänka tröskeln för fler företagare att delta i offentliga upphandlingar. Det kan exempelvis handla om att erbjuda utbildningar och information om kommunens upphandlingsprocess, samt lyssna in hur behoven, årshjulen och utbudet ser ut bland företagen i syfte att förenkla upphandlingsunderlagen. Efter sådana upphandlingar kan exempelvis förskola, skola och äldreomsorgen utgöra viktiga kunder för dagligvaruhandeln, vilket efterfrågas av många butiker på Umeås landsbygder. De senaste åren har Umeå kommuns upphandlingsbyrå ordnat utbildningsinsatser via både webb och fysiska möten för att få mindre leverantörer att lämna anbud.

Det finns flera exempel från kommuner som jobbar med innovativ upphandling för att stärka den kommersiella servicen. Bland annat genom skafferiavtal där dagligvarubutiker får i uppdrag att leverera livsmedel till förskola, skola och äldreomsorg utifrån vad som finns att tillgå i butikens så kallade "skaffier". På så vis stärks landsbygdsbutikerna som viktiga servicenav i byarna.

⁸ Kunskapsrapport Umeås livskraftiga landsbygd (2022): www.umea.se/landsbygdsfakta

Lokal och innovativ upphandling kan också handla om att möjliggöra mer lokalproducerad mat inom offentliga verksamheter, vilket även stärker vår självförsörjningsförmåga och går i linje med kommunens miljömål. Idag finns flera digitala plattformar som kan nyttjas för att koppla samman lokala producenter och beställare, exempelvis Länsstyrelsens verktyg Matkompassen.

Upphandlingsenheten, Måltidsservice och Näringslivsavdelningen har viktiga roller i att möjliggöra för fler lokala företag att dra nytta av offentliga upphandlingar och skapa win-win effekter som stärker landsbygdsutvecklingen.

Kommunen stöttar och lotsar

Andra sätt som kommunen kan stötta det lokala näringslivet är genom att ordna näringslivsträffar och företagsbesök, delta i företagsnätverk, samverka med branschorganisationer, informera om olika typer av stöd och finansiering och lotsa rätt inom kommunorganisationen och till andra myndigheter. En tydlig samordning internt mellan kommunala verksamheter underlättar också företagets kontakt med kommunen.

De senaste åren har Umeå kommuns näringslivsavdelning genomfört en mängd uppskattade företagsbesök genom konceptet ”kaffedialog” där företagare kan lyfta olika frågor över en kopp kaffe. Kommunens energirådgivare erbjuder också hjälp till företag och privatpersoner att energieffektivisera och mäta sina koldioxidutsläpp.

Digitaliseringen skapar jobbmöjligheter på landsbygderna

Fastän andelen sysselsatta är högre på landsbygd jämfört med tätort, har de allra flesta sysselsatta i kommunen sin arbetsplats i någon av de stora tätorterna. Den starka digitaliseringstrend som nu pågår, och som fick en rejäl skjuts under corona-pandemin, skapar fler möjligheter till företagande på Umeås landsbygd.

Distansarbete blir allt vanligare och när boende på landsbygd kan jobba hemifrån så stärks också den lokala servicen och det lokala näringslivet. Många ser fördelar med att slippa pendla och frigöra mer tid till familj och fritid. Här kan lokala initiativ i samverkan med kommunen bidra till att skapa fler möjligheter till distansarbete genom så kallade coworking-hubbar eller gemensamma kontorsytor, något som flera byar upplever intressant. Som ett sätt att underlätta distansarbete har Umeå kommun testat att erbjuda kontorsplatser i Hörnefors kommunhus för kommunanställda.

Kommersiell service

Kommersiell service som dagligvarubutiker, post- och paketombud och drivmedelsanläggningar är viktiga för lokalsamhället och inte minst för näringslivet. Idag finns nio dagligvarubutiker på Umeås landsbygder, varav flera sett en positiv utveckling senare år. Under corona-pandemin ökade inköpen i de flesta av butikerna, mycket tack vare att distansarbete gjordes möjligt för fler.

På Umeås landsbygder liksom i andra tätortsnära landsbygder, konkurrerar dock handeln och servicen i hög grad med staden och tätorternas utbud. En del av butikerna har utmaningar med att få verksamheterna att gå runt och är beroende av de regionala servicestöd som butiker i serviceglesa områden kan erhålla. Även oroligheter i omvärlden med ökade energikostnader, råvarupriser och inflation drabbar butikerna hårt.

Foto: Nathalie Näslund

”Distansarbete blir allt vanligare och när boende på landsbygd kan jobba hemifrån så stärks också den lokala servicen.”

Kommunens roll för serviceutveckling

Umeå kommun har en viktig roll i att säkra och stärka den kommersiella servicen på landsbygderna. Butikerna är viktiga servicegivare och naturliga mötesplatser att träffas i och kring. I flera av butikerna hjälper ideella krafter till för att stötta med allt från varuplock till marknadsföring, vilket visar på det stora engagemang som finns för butikerna lokalt.

Flera av butikerna erbjuder utkörning av matkassar i form av hemsändning, vilket är en viktig service för boende på landsbygd som inte kan handla själva. För dessa utkörningar får butikerna ekonomisk ersättning av Umeå kommun och Region Västerbotten. Hemsändningen är en uppskattad service, inte minst bland äldre, samtidigt som butikerna stärks.

Kommunen har också en viktig roll att kartlägga och utnyttja de samordningsmöjligheter som finns mellan offentlig och kommersiell service och att medverka i utvecklingen av nya serviceformer tillsammans med lokala aktörer. Här ingår även det regionala servicesamarbetet som en viktig del, inte minst för att tillsammans informera och aktivt arbeta med de stödmöjligheter som finns på serviceområdet.

Dialogen med Region Västerbotten, som erhåller olika finansiella stöd till kommersiell service, är särskilt viktig. Idag finns ett avståndskriterium kopplat till stöden som gör att butiker med mindre än 10 km till närmaste dagligvarubutik inte kan söka. Det gör att tätortsnära landsbygder som Umeås drabbas hårt, där vissa butiker som behöver investera inte har råd att satsa.

Som ett sätt att stärka kommunens långsiktiga arbete med serviceutveckling antogs år 2019 en serviceplan, *Plan för kommersiell service på Umeå landsbygd*. Serviceplanen pekar ut orter som är strategiskt viktiga för varuförsörjningen på landsbygderna och lyfter viktiga insatser och åtgärder som kommunen kan jobba med för att stärka den kommersiella servicen.⁹

Digitaliseringens möjligheter för kommersiell service

Handeln och servicen på Umeås landsbygder förändras över tid genom såväl digitalisering som ändrade inköpsmönster. Det kan handla om församringar på vissa områden, men också nya servicelösningar. Exempelvis i Stöcke testar byns lokala förening en modell där boende kan handla via Coops E-handel och hämta ut sina matkassar i byns allaktivitetshus. Det är en unik modell för dagligvaruförsörjning på landsbygd som kombinerar e-handel med en lokal servicepunkt.

⁹ Läs serviceplanen på www.umea.se/landsbygd (under "Planer och program")

Det har också blivit allt vanligare att driva delvis obemannade butiker, så kallade hybridbutiker. En hybridbutik innebär att kunder, med hjälp av självscannings-kassor och smarta kamerasytem, kan handla fastän ingen personal är på plats. Det gör att fler kan handla på tider som passar de själva, samtidigt som butikerna sparar in personalkostnader. Ica Nära Hissjö drivs idag som en hybridbutik och fler butiker på Umeås landsbygder är intresserade av att testa konceptet. Potentialen med hybridbutiker kan vara särskilt stor i orter med stark besöksnäring och kan också vara en lösning för andra slags företag, exempelvis gårdsbutiker.

Areella näringar

De platsbundna näringarna jord- och skogsbruk samt rennäringen är centrala delar av Umeås näringsliv och bidrar till lokal livsmedelproduktion, en stark regional skogsnäring och en mängd småföretag. Det öppna odlingslandskapet och de stora skogarna är populära rekreationsområden för såväl landsbygdsbor som besökare. Områdena bidrar med naturvärden och ekosystemtjänster och utgör några av de viktigaste förutsättningarna för en attraktiv boendemiljö på Umeå landsbygder.

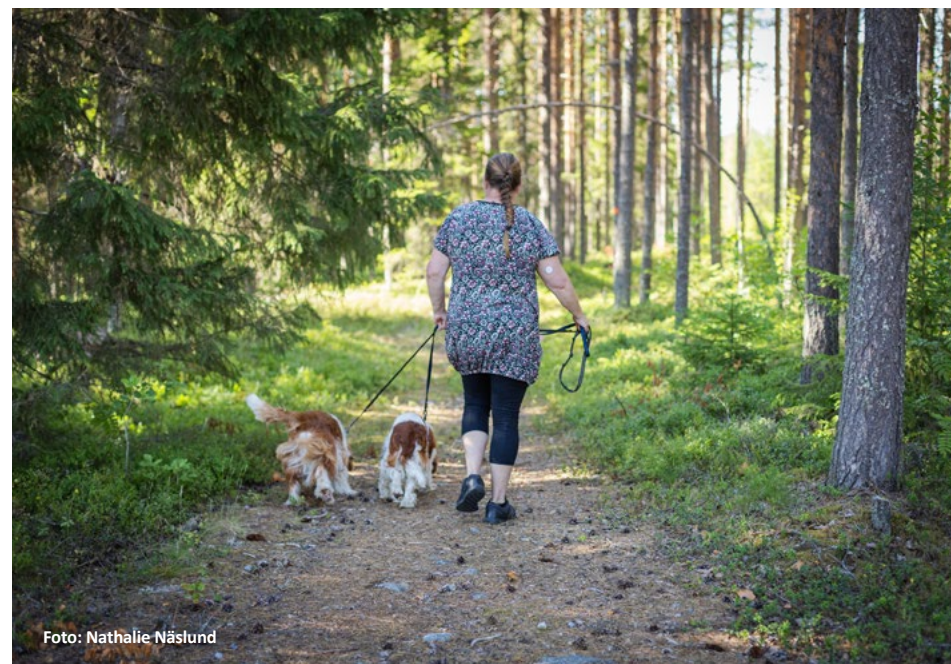

Foto: Nathalie Näslund

I omställningen till en fossilfri och biobaserad samhällsutveckling och ett hållbart samhälle spelar jord- och skogsbruk en nyckelroll, såväl genom effektivare livsmedelsproduktion som utveckling av förnybara material, biobaserad energi och andra produkter baserade på råvaror från jord- och skogsbruk. Svenskt jordbruk har idag lägre klimatpåverkan än många andra jordbrukssystem, använder mindre antibiotika och har bättre djurskydd. Mycket spännande forskning sker just nu kring framtidens livsmedelssystem och nya grödor anpassade för våra breddgrader. Även historiskt traditionellt använda grödor, så kallat kulturgrödor, kan vara ett bra sätt att bruka jorden utifrån lokala förutsättningar.

Klimatförändringar innebär stora utmaningar för jordbruket, både globalt och lokalt. Medan många viktiga globala jordbruksområden får allt svårare att producera livsmedel på grund av torka eller översvämningar har Västerbotten relativt goda förutsättningar att utveckla jordbruket, även om extremväder väntas även här. Ett varmare klimat innebär också högre risk för spridning av skadedjur och växter. Därför blir det allt viktigare att främja en naturlig motståndskraft genom att bevara fungerande ekosystem med en hög biologisk mångfald och att främja naturbaserade lösningar. Här kan Umeå kommun stötta företag och lokala initiativ med exempelvis rådgivning kring dessa frågor. Kommunen bidrar också genom att bevara sammanhängande områden med brukningsvärd jordbruksmark och värdefulla naturmiljöer i sin planering.

Jordbruksföretagen minskar i antal

De senaste tio åren har antalet jordbruksföretag i Umeå kommun och Västerbottens län minskat. I takt med detta har även antalet förvärvsarbete inom jordbruket minskat, liksom arealen åkermark. Det råder stor brist på utbildad arbetskraft inom slakt, styckning, förädling och industri. Hög medelålder bland de aktiva lantbrukarna gör också att många står inför ett ägarskifte. Det är därför viktigt att kommunen, tillsammans med andra företagsfrämjande aktörer, stöttar näringen vid ägarbyten. En viktig insats kan vara att föra dialog med banker om finansiella utmaningar vid ägarskiften.

Här har Forslundagymnasiet en nyckelroll för kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna i hela norra Sverige. Forslunda erbjuder gymnasieutbildningar inom lantbruk, djurvård och hästhållning samt yrkeshögskoleutbildningar inom bland annat driftledare lantbruk och ridlärare. Skolan bedriver också ett KRAV-certifierat jordbruk och har olika sorters ladugårdsdjur. Även SLU har en nyckelroll inom forskning och utveckling med Röbbäcksdalens fälforskningsstation och forskningsladugård.

Foto: Fredrik Larsson

Livsmedelsförsörjningen behöver öka

I en rapport som Hushållningssällskapet tagit fram på uppdrag av Umeå kommun¹⁰ konstateras att den mat som produceras inom kommunens gränser endast kan försörja 5,5 procent av kommuninvånarna under ett helt år, eller hela befolkningen i 20 av årets alla dagar. Därför är det viktigt att verka för en långsiktigt tryggad jordbrukssektor med sikte mot ökad självförsörjning. Det skapar en högre krisberedskap och gör oss mer robusta vid oroligheter på världsmarknaden som kan sätta distributionssystem ur balans

Trots nedgångar inom sektorn syns ett växande intresse för lokalproducerad mat. Inte minst genom de många gårdsbutiker som finns på Umeås landsbygder, arrangemanget Bondens egen marknad samt Umeås REKO-ring som idag är Sveriges näst största med sina 17 000 medlemmar.

Kommunen har en viktig roll i att skapa bra förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion och jordbruksnäringen, dels genom översiktsplaneringen (utpekade av odlingsmark, riktlinjer om att säkra förutsättningar för fortsatt jordbruk), dels samverka med berörda myndigheter och aktörer. Kommunen kan exempelvis ta initiativ till och stötta projekt som bidrar till genomförandet av Västerbottens regionala livsmedelsstrategi, samt medverka till att ett regionalt nav för näringen skapas med fokus på forskning, utveckling, innovation och kunskapsförsörjning.

Under 2023–2026 gör kommunen en särskild satsning för stärkt livsmedelsnäring tillsammans med Region Västerbotten och ett flertal andra kommuner. Kommunen för också kontinuerliga dialoger med såväl primärproducenter som förädlare för att öka kunskapsläget om branschens möjligheter och behov.

¹⁰ Försörjningsbalans Umeå kommun, 2022. Hushållningssällskapet.

Visste du att...

År 2020 antogs Umeå kommuns lokala miljömål där fyra har särskild bärning på areella näringar:

- År 2025 ska arealen brukad jordbruksmark, betesmark och kärnområden för rennäringen inte ha minskat jämfört med 2019 års nivå
- Senast år 2025 erbjuds minst 50 procent lokalproducerade livsmedel inom kommunens verksamheter och bolag
- Senast år 2025 erbjuds 50 procent ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter
- Senast år 2025 har alla grundskolor tillgång till skolskog och odlingsmöjligheter

En regional skogsnäring

Den totala skogsytan i Umeå kommun ägs till 88 procent av privatpersoner som bor i kommunen. Skogsinnehavet utgör ofta en grundförutsättning för investeringar i exempelvis byggnader, fordon och annat som behövs i landsbygdsföretagandet. För en fortsatt stark lokal och regional skogsnäring har kommunen en viktig roll att stötta näringslivsutvecklingen för små och stora skogsföretag och skapa bra förutsättningar genom översiktsplanering. Kommunen kan även medverka i existerande lokala och regionala samarbetsformer för utveckling av skogsnäringen, exempelvis Västerbottens regionala skogsprogram.

Vinterbetesmarker för rennäringen

Inom Umeå kommun finns stora områden som utgör vinterbetesmarker för rennäringen och fjällsamebyarna Ran, Ubmeje Tjeälddie, Vapsten, Gran och Svaipa. Rennäringen är en dynamisk näring vars verksamhet varierar beroende på naturens förutsättningar och förändringar i klimatet. Kärnområden, flyttleder, svåra passager och trivselområden har avgörande betydelse för möjligheterna att bedriva renskötsel. Här har kommunen en roll i att samordna samhällsutvecklingen med rennäringens behov och på bästa sätt säkra förutsättningarna för fortsatt utveckling av rennäringen. Hur detta görs är fastlagt i översiktsplanens riktlinjer och skrivningar.

Turism och besöksnäring

Turismen växer sig allt starkare på Umeås landsbygder. Här finns allt från havsbad till caféer, gårdsbutiker, vandrarhem, campingar, vandringsleder, multisport-ytor och mycket

Foto: Carl-Johan Utsi

Foto: Nathalie Näslund

mer. Turismen är viktig för landsbygderna eftersom den skapar förutsättningar för service och näringsliv, vilket stärker bygdernas attraktivitet. Umeås landsbygder är också rika på kulturhistoria, vilket kan utgöra resurser för kulturturism. Här finns goda möjligheter för samverkan med exempelvis Västerbotten museet och hembygdsföreningar.

I kommunens översiktsplan finns utpekade besöksmål av olika karaktär, framför allt längs kusten och Ume- och Vindelälven. Här finns också en samlande kommunövergripande beskrivning av resurser för utveckling. Tanken är att de många natur- och kulturmiljöerna, rekreationsområdena, anläggningar och resurser kan fungera som bas för en utvecklad turism och besöksnäring. Inte minst den kustnära turismen i kommunen har stor utvecklingspotential.

Kommunen har en viktig roll i att stötta lokala initiativ för utveckling av besöksnäringen, exempelvis genom tidig dialog och rådgivning med näringslivsutvecklare och destinationsbolaget Visit Umeå. Samverkan internt samt med andra myndigheter, besöksnäringföretag och serviceaktörer är också viktigt för att utveckla besöksmål utifrån platsgivna resurser. Ett fortsatt engagemang i regionala samarbeten som Umeåregionen, Biosfärområde Vindelälven-Juhttáahkka och Region Västerbotten med flera är också av vikt.

Prioriteringar fram till 2030 för Starkt lokalt näringsliv

I tabellen nedan sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Umeå kommun att fokusera på fram till 2030 för att nå målet om ett starkt lokalt näringsliv. Det är upp till varje ansvarig nämnd att implementera prioriteringarna i sina verksamheter.

	Prioriteringar till 2030	Ansvarig nämnd
Generellt	Utveckla offentlig lokal och regional upphandling av varor och tjänster inom livsmedel och underhållstjänster	Kommunstyrelsen
	Sprida och tillgängliggöra information om stöd- och utvecklingsmöjligheter för företagare på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen
	Stötta företag och lokala initiativ med rådgivning kring åtgärder för biologisk mångfald, naturbaserade lösningar samt energieffektivisering	Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Kommunstyrelsen
	Stötta utvecklingen inom digitalisering, till exempel IT-infrastruktur och nya tjänster, för att förbättra förutsättningar för lokalt näringsliv och besöksnäring	Tekniska nämnden
Kommersiell service	Samverka på såväl lokal som regional nivå för att stärka och utveckla kommersiella servicen på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen
	Utveckla långsiktiga arbetsätt och strukturer internt för hur kommunen ska jobba med kommersiell service på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen, Äldrenämnden, Individ- och familjenämnden
Areella näringar	Främja kompetensförsörjningen inom areella näringar för att säkra lokal livsmedelsproduktion	Kommunstyrelsen, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
	Inom ramen för regional livsmedelsstrategi medverka till att skapa regionalt nav för jordbruksnäringen och ta särskilda initiativ inom områdena forskning, utveckling och innovation samt kunskapsförsörjning	Kommunstyrelsen, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Besöksnäring	Utveckla skärgården för att främja en hållbar turism och förutsättningar för besöksnäring	Kommunstyrelsen
	Samverka internt samt med destinationsbolag, andra myndigheter och lokala aktörer för att utveckla besöksmål på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen
	Utveckla samarbetet inom Biosfärområde Vindelälven- Juhtátahka kring turism och friluftsliv	Kommunstyrelsen

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Genom att arbeta med Starkt lokalt näringsliv bidrar vi till följande av de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030:

3

Väl fungerande
offentlig service

Målsråde 3: Väl fungerande offentlig service

Målsättning

Säkra tillgång till väl fungerande offentlig service och utöka samordning och samverkan mellan olika serviceaktörer.

Foto: Fredrik Larsson

En välfungerande offentlig service är viktigt för landsbygdernas hållbara tillväxt och för en god livskvalitet bland nuvarande och framtida invånare, liksom för näringslivet och besökare. Inom offentlig service ansvarar kommunen exempelvis förskola och pedagogisk omsorg, grundskola, fritidshem, socialtjänst och omsorgsverksamheter, räddningstjänst, teknisk service och fritids- och kulturutbud. De kommunala bolagen har viktiga roller med ansvar för exempelvis vatten, avlopp och avfall (Vakin) och energiförsörjning (Umeå Energi).

Umeås landsbygder har andra förutsättningar än de stora tätorterna och staden. På landsbygderna är det större gleshet, längre avstånd, färre människor och arbetsplatser

liksom procentuellt sett både fler äldre och barnfamiljer än i staden. För att den offentliga servicen ska fungera på bästa sätt behöver den därför planeras, organiseras och genomföras utifrån de platsspecifika förutsättningar som finns på landsbygderna.

I kommunens översiktsplan spås tillväxt i fem utpekade tillväxtstråk på landsbygderna där utvecklingen redan idag är stark. Stråken sammanfaller med kollektivtrafiklinjer och service i form av skolor och handel. I översiktsplanen finns också riktlinjer för hur en stöttande bebyggelsestruktur kan stärka befintlig service, samt hur kommunens större tätorter, som är viktiga servicegivare för omgivande landsbygder, ska utvecklas i framtiden.

Kompetensförsörjning en nyckelfråga

För att nå målet om en väl fungerande offentlig service är kompetensförsörjningen en nyckelfråga, inte minst inom äldreomsorgen. Befolkningen i åldrarna 80 år och äldre väntas öka kraftigt de kommande åren, vilket skapar utmaningar som blir särskilt påtagliga på Umeås landsbygder. Här är det viktigt att undersöka vad som går att göra för att attrahera och behålla personal, exempelvis underlätta arbetspendling för anställda som saknar körkort eller inte äger egen bil. Det skulle kunna handla om kommunala bilpooler eller förmåner i form av reseersättning eller bidrag till körkort för de som arbetar i byarna.

En satsning på de stora tätorterna utanför staden kan också stärka kommunens möjligheter att klara av kompetensförsörjningen på landsbygderna genom kortare restider och rekrytering av personal i närområdet.

Samordning av kommunala verksamheter

Landsbygdernas specifika förutsättningar gör att samordning och samverkan mellan många olika aktörer blir extra viktig. Kommunen bör alltid sträva mot att på bästa sätt samordna de kommunala verksamheter som finns på en plats. En viktig insats handlar om att samordna en gemensam information till boende och verksamma på landsbygderna vid exempelvis planeringsprocesser eller serviceförändringar.

Samordning kan också handla om att utveckla möjligheterna till kombinationstjänster inom kommunen, exempelvis att en deltidanställning på den lokala skolan kombineras med en annan deltidanställning inom kommunal verksamhet, eller med att vara brandman i beredskap.

Kommunens fastigheter och lokaler på landsbygderna nyttjas ofta av bygdens olika föreningar och därför är det viktigt att lokalerna används på ett effektivt och jämlikt sätt. Här finns en potential i att samnyttja och hyra ut lokalerna på fler sätt utifrån de behov som finns lokalt, exempelvis via smarta låssystem. Då kan lokaler tillgängliggöras för fler aktiviteter på kvällar och helger. På samma sätt kan lokala behov samordnas med kommunens när fastigheter renoveras eller nya lokaler tillskapas. Likaså kan kommunala verksamheter effektivisera service genom att samordna sina funktioner i gemensamma fastigheter, som i Bullmark där den nya skolan delar lokaler med hemtjänsten.

Samarbeten för serviceutveckling

När det kommer till offentlig service är samarbetet inom Umeåregionen centralt. Genom att samverka över kommungränserna kan kommunal verksamhet effektiviseras och servicen till invånarna förbättras. Ett gott exempel är kommunernas bibliotekssamarbete, där böcker kan lånas och lämnas tillbaka i vilket bibliotek som helst i regionen.

Även samverkan med regionen och staten är viktigt, särskilt för landsbygdsområdena med svagare befolkningsutveckling och/eller med långa avstånd till de större tätorternas serviceutbud.

Samarbete med kommersiella och ideella aktörer är också viktigt och kan leda till förbättrade och nya serviceformer i gränslandet mellan offentlig, kommersiell och ideell service. Här behöver kommunen fungera som en möjliggörare och god samarbetspartner för aktörerna inom utvecklingsfrågor, investering, drift, underhåll samt utbud av aktiviteter och arrangemang.

För att stärka det lokala närings- och föreningslivet och samtidigt utföra offentliga lokala tjänster på ett effektivt och hållbart sätt, har kommunen en roll i att främja lokal upphandling av offentlig service, exempelvis underhållstjänster.

Foto: Umeå kommun

”De betydelsefulla roller och funktioner som skolan har för den lokala utvecklingen är både som mötesplats och identitetsskapare i bygden.”

Förskolan Bullmark Bullmarks skola norra

Breda roller och funktioner

Väl fungerande skola, förskola och pedagogisk omsorg i trygga, funktionella miljöer är viktiga för barn och unga som vistas och får sin undervisning där. Samtidigt är verksamheterna en viktig del av vardagspusslet för barnfamiljer. Det här gäller på alla platser i Umeå kommun. På Umeås landsbygder är förekomsten av pedagogisk omsorg, förskola och skola viktiga delar för att attrahera inflyttare och skapa attraktiva livsmiljöer. Detta eftersom det, till skillnad från staden, oftast endast finns en kommunal skola eller förskola inom ett stort geografiskt område.

Samtidigt har förskolan och grundskolan ett lagstadgat uppdrag som utgår från alla barns rätt till en utbildning av hög kvalitet och likvärdiga förutsättningar att nå de mål som är framskrivna i skollag och läroplan. För att åstadkomma detta i hela kommunen behöver skolverksamheten samordnas på vissa orter, exempelvis gällande tillgång till utbildade lärare och funktioner inom elevhälsan. Uppdraget om likvärdig utbildning är det som i första hand styr kommunens planering av utbildning, i andra hand närheten mellan hem och skola. Det här är en avvägning som blir särskilt påtaglig i servicegläsa områden.

De betydelsefulla roller och funktioner som skolan har för den lokala utvecklingen kan vara både som mötesplats och identitetsskapare i bygden. Efter offentlig upphandling kan skolan och förskolan också vara en viktig kund till det lokala näringslivet som lanthandeln, bygg- och hantverksföretag och underhållstjänster. Även andra kommunala verksamheter inom socialtjänst och äldreomsorg kan ha liknande lokala roller och funktioner på Umeå landsbygd.

Vård- och omsorg samt utbildning är de branscher som sysselsätter allra flest invånare på Umeås landsbygder. För- och grundskolan utgör den största andelen av lokala arbetsplatser. Förändringar inom offentlig service, och särskilt på skolområdet, påverkar därför inte bara de som använder servicen, utan även antalet lokala arbetsplatser.

De breda roller och funktioner som kommunala verksamheter har på Umeås landsbygder är viktiga att bevara och utveckla. Vid förändringar i verksamheterna är det därför viktigt att både diskutera och beakta landsbygdsperspektivet.

Ökad beredskap för utbyggnad av för- och grundskolor

De senaste åren har det blivit allt vanligare att skollokaler inte räcker till i kommunens tillväxtbyar. Det gäller framför allt i tätortsnära byar som Stöcke, Sörmjöle och Kasamark, men även i byar med längre avstånd till Umeå, som i Tavelsjö och Rödäsel.

Det här upplevs som ett stort problem bland vårdnadstagare som många gånger valt att flytta till byn just för närheten till skolan. Det är därför viktigt att kommunen arbetar proaktivt för att möta landsbygdernas tillväxt, exempelvis genom höjd planberedskap för utbyggnad av förskolor och skolor. Särskilt då processerna kring exempelvis markköp och planering är komplexa och tar lång tid.

Kultur och fritid

Kommunens fritids- och kulturutbud, med bland annat anläggningar och lokaler som idrottshallar, bibliotek, aktivitetsytor och fotbollsplaner, fyller många funktioner. Här finns möjlighet till aktiviteter för alla åldrar samt rekreativsmöjligheter och mötesplatser för boende och besökare.

I ett antal byar på Umeås landsbygder finns så kallade sociala träffpunkter där dagliga kan umgås och delta i aktiviteter. Sedan 2023 finns också ett landsbygdsnätverk för seniorer som syftar till att sprida kunskap och stärka folkhälsan på landsbygderna. Nätverket samordnas av Umeå kommuns landsbygdsstrategi och Seniorortet

Generellt sett är det framför allt i de stora tätorterna som kommunen äger och underhåller fritidsanläggningar som idrottshallar och badhus. På landsbygderna har kommunen främst hand om idrottsplatser i anslutning till skolorna, friluftsområden samt ett antal badplatser. Oftast drivs och underhålls fritidsanläggningar på landsbygderna av ideella föreningar, många gånger med ekonomiskt driftstöd från kommunen. Därför är det viktigt att stötta lokala initiativ, exempelvis ungdomsverksamhet i byar med långa avstånd till kommunala fritidsgårdar.

Bygdegårdsföreningar och hembygdsföreningar är viktiga kulturförmedlare på Umeå landsbygder. Umeå kommuns kulturskola har också en viktig roll att nå ut med sitt pedagogiska program till barna, vilket görs genom samarbete med skola och fritidshem samt besök under loven.

Mobila verksamheter en potential

Sedan många år har Umeå kommun en biblioteksbus som besöker allt från skolor, förskolor, familjedaghem och bostadsområden på landsbygden. På sommaren stannar den även vid badplatser, sommarstugeområden och andra träffpunkter.

En annan populär mobil verksamhet är Mobil Mötesplats, kommunens ambulerande fritidsgård som arrangerar pop up-fritidsgårdar och aktiviteter för unga på landsbygd. Mobil mötesplats vars huvudsakliga målgrupp är 13–17-åringar, arbetar för att nå ut till fler ungdomar på Umeås landsbygder.

De mobila verksamheterna fyller en viktig funktion genom att nå många byar där viss offentlig service saknas. Här finns stor potential i att utveckla fler mobila tjänster som stärker den offentliga servicen. I många byar efterfrågas exempelvis fler aktiviteter för barn och unga, inte minst kulturaktiviteter, som musik, konst och teater. Här kan mobila koncept och ny digital teknik överbrygga avstånd och bredda serviceutbudet, ex. genom livesändning av kulturarrangemang och synliggörande av aktiviteter via digitala skärmar som ett komplement till fysiska arrangemang..

Digitaliseringens möjligheter för ökad service

Digitalisering av offentlig service är en stor möjlighet för att erbjuda bättre och mer tillgänglig service för boende på landsbygderna. Det handlar både om att förenkla för invånare att komma i kontakt med och utföra ärenden hos kommunen, men också om olika tjänster som vårdplanering och uppföljningssamtal. Runt om i landet finns flera exempel på hur digital teknik kan möjliggöra vård i serviceglea områden, exempelvis via så kallade samhällsrum i samlingslokaler som möjliggör enklare provtagning eller läkarbesök på distans. Även Artificiell intelligens (AI) kan ha en betydande roll, exempelvis som hjälp i hemmet med dosering av medicin eller för att upplysa när det är dags att träffa läkare.

När alltmer av samhällets tjänster och utbud blir digitaliserat är det viktigt att komma ihåg att vissa grupper av människor kan riskera att hamna i ett digitalt utanförskap. Det handlar både om att ha tillgång till digital teknik, men digitala tjänster behöver också utformas så att de kan användas av så många som möjligt, oavsett funktionsförmåga, språkkunskaper och digital vana.

Kommunen har en roll i att arbeta aktivt med digitalisering av offentlig service, men även att skapa bra förutsättningar för digital utveckling på landsbygderna genom välfungerande IT-infrastruktur som bredband och mobiltäckning. Det kan exempelvis handla om att möjliggöra fjärrundervisning, låta kommunens lokaler på landsbygderna fungera som serviceplatser för kontakt med kommunen, webbsända föräldrautbildningar med mera.

Specifikt för äldre kan en välfungerande äldreomsorg med utvecklad välfärdsteknologi betyda större möjligheter att bo kvar på hemorten, nära anhöriga. Kommunen har en viktig roll i att fortsätta utveckla hjälpmedel som digitaliserad natttillsyn, digitala larm och andra tjänster, till exempel i samarbete med Region Västerbotten och enheten Glesbygdsmedicinskt centrum. Här kan byar på Umeås landsbygder fungera som testpiloter för nya utvecklade välfärdsteknologier för äldre.

Prioriteringar fram till 2030 för Vål fungerande offentlig service

I tabellen nedan sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Umeå kommun att fokusera på fram till 2030 för att nå målet om en väl fungerande offentlig service. Det är upp till varje ansvarig nämnd att implementera prioriteringarna i sina verksamheter.

Prioriterade frågor fram till 2030	Ansvarig nämnd
Stärka de stora tätorterna och byarna i tillväxtstråken som viktiga servicenoder för omgivande landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Stärka samordningen mellan kommunala verksamheter och utveckla samverkan med kommersiella och ideella aktörer för förbättrad service på Umeås landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla samverkan över kommungränserna för stärkt service på Umeås landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Öka attraktiviteten och förutsättningarna för att klara kompetensförsörjningen på landsbygd inom skola, vård och omsorg	Personalnämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden
Säkerställ beredskap för utbyggnad av förskolor och skolor i kommunens tillväxtbyar	För- och grundskolenämnden, Tekniska nämnden
Tillgängliggöra och samnyttja kommunens lokaler och tjänster utifrån lokala behov och på ett jämlikt sätt	Tekniska nämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden
Nyttja digitaliseringens möjligheter för utvecklad service, exempelvis vård, undervisning, kultur och fritid, sociala träffpunkter och mobila verksamheter	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden
Utveckla samverkan med lokalsamhället för att öka fritids- och kulturaktiviteter på Umeås landsbygder	Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Kommunstyrelsen
Tydliggöra kommunala verksamheters roll och funktion på Umeås landsbygder – exempelvis som mötesplatser med aktiviteter, arbetsplatser och kunder till lokalt näringsliv	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Genom att arbeta med Vål fungerande offentlig service bidrar vi till följande av de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030:

4

Hållbara
transporter och
infrastruktur

Målnråde 4: Hållbara transporter och infrastruktur

Målsättning

Öka möjligheterna till hållbart resande och robustheten i infrastrukturen för förbättrad kommunikation.

Foto: Fredrik Larsson

Transporter och infrastruktur är grundläggande delar av en hållbar landsbygdsutveckling. Det skapar förutsättningar för en stor arbetsmarknadsregion och ger goda möjligheter att bo, verka i och besöka Umeås landsbygder. Hit hör både kollektivtrafik och vägar för gång, cykel, bil och buss, men även infrastruktur som bredband, mobiltäckning liksom teknisk infrastruktur för vatten, avlopp, avfall, återvinning och energiförsörjning.

Umeå kommuns översiktsplan innehåller en övergripande trafikstrategi där bland annat målsättningar för gång- och cykeltrafik, spårbunden kollektivtrafik och prioriterade kollektivtrafikstråk anges. I översiktsplanen beskrivs även hur bebyggelseutvecklingen på Umeås landsbygder kan planeras för att stötta och stärka befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. Översiktsplanen innehåller även riktlinjer för den tekniska infrastrukturen.

Hållbara transporter

I landsbygder är bilen oftast både en förutsättning och en stor utmaning. Bilen behövs i stor utsträckning för att kunna lösa vardagspusslet med skola, förskola, inköp, fritidsaktiviteter och arbetspendling. Den utgör också en trygghet för att kunna transportera sig dit en ska, oavsett väglag.

Utmaningarna med biltransporter är samtidigt stora då de bidrar till kommunens klimatpåverkan i stor utsträckning. Biltransporterna kräver också mer underhåll av vägar än kollektiv trafik och är en stor post i hushållsbudgeten för de flesta. Bilåkande gör också att mer hälsofrämjande transporter som gång och cykel används mer sällan.

Majoriteten av de som är sysselsatta och som bor på Umeås landsbygder arbetspendlar till någon av kommunens stora tätorter. Statistiken visar att landsbygdsborna gör betydligt större andel av sina resor med bil än boende i tätort.¹¹

¹¹ Resvanor i Umeå – så reste vi i kommunen hösten 2022: www.umea.se/rapporter

Flera faktorer spelar in till denna bild. Landsbygdernas särskilda förutsättningar med färre människor på en större yta gör att kollektivtrafiken inte är konkurrenskraftig överallt, samtidigt som många byar saknar säkra gång- och cykelvägar.

Klimatneutral kommun till 2040

Umeå kommun har antagit lokala miljömål som säger att transporternas klimatpåverkan i Umeå ska minska, dels genom att det hållbara resandet ökar, dels att drivmedlen är fossilfria till år 2030. Umeås tätort ska vara klimatneutral till 2030 och hela kommunen ska vara klimatneutral till 2040, det vill säga nettonoll utsläpp av växthusgaser¹². Biltransporterna behöver därmed minska och ersättas av mer hållbara resmönster bland såväl invånare, näringsliv och andra aktörer i hela kommunen.

Utvecklingen av laddinfrastruktur är särskilt viktig för att genomföra skiftet från fossilbränslefordon till elfordon. Inte minst på landsbygderna, där det kommersiella intresset att bygga ut är svagare än i tätort. Här har Umeå kommun, i samverkan med såväl lokala som regionala aktörer, en viktig möjliggörande roll. Det finns flera goda exempel på kommuner som jobbat aktivt med utbyggnad av laddinfrastruktur, exempelvis i Örnsköldsvik där kommunen tillsammans med BioFuel Region pekat ut landsbygdsområden med behov av publika laddstationer.

Det finns också potential i att utveckla energigemenskaper på Umeås landsbygder. Energigemenskap innebär att närliggande byggnader kopplas samman i ett mindre system där energi kan produceras, delas, återvinnas och till och med lagras. Runt om i landet finns goda exempel på ekonomiska föreningar, byalag, jordbruksföretag och grannar som gått samman för att energieffektivisera, sänka energikostnader och gynna klimatet, exempelvis via gemensamma solcellsparkar. En lokal produktion och konsumtion stärker beredskapen i lokalsamhället samtidigt som belastningen på elnätet minskas. Umeå kommun jobbar i flera nätverk för att stötta byar som vill starta energigemenskaper.

¹² Läs Umeå kommuns miljömål på www.umea.se/miljomal

Foto: Nathalie Näslund

”Utvecklingen av laddinfrastruktur är särskilt viktig för att genomföra skiftet från fossilbränslefordon till elfordon.”

Öka möjligheten att resa kollektivt

Längre körsträckor och glesare kundunderlag gör det mer komplext att tillgodose de behov av kollektiv trafik som finns på Umeås landsbygder. För arbetspendlare kan exempelvis restiden vara en viktigare faktor än turtätheten. För yngre personer kan turtätheten vara desto viktigare, framför allt under helger och skollov. Gymnasieelever boende på landsbygd är en grupp som kan drabbas särskilt hårt i de fall kollektivtrafiken inte är väl utbyggd, detta eftersom gymnasieelever inte har rätt till skolskjuts. För elever som bor minst 6 kilometer från skolan finns dock möjlighet att ansöka om busskort, men det förutsätter att det finns kollektivtrafik att tillgå.

Foto: Therese Burström

I flera byar finns också önskemål om busslinjer som går mellan byar och inte endast i riktning till och från staden. Komplexiteten kräver en väl planerad och genomförd kollektivtrafik, inklusive skolskjutsar och helgtrafik.

I Umeå kommuns kollektivtrafikprogram (2021)¹³ finns ett övergripande mål om att öka möjligheten till hållbart resande på landsbygderna. Mer konkret ska detta ske genom att antalet påstigande i kollektivtrafiken ökar med 12 procent i kommunens tillväxtstråk fram till år 2025. Tack vare trafikförbättringar syns redan nu en positiv trend med fler resande inom kollektivtrafiken i vissa stråk, exempelvis Tavelsjö och Hissjö. Antalet resande med kollektivtrafik på landsbygderna generellt är också betydligt högre än innan pandemin.

I kollektivtrafikprogrammet lyfts förslag på åtgärder som ska förbättra förutsättningarna för ett ökat kollektivt resande på landsbygderna. Till exempel att inventera otrygga platser i kollektivtrafiken, att bygga väderskyddade cykelparkeringar vid busshållplatser i tillväxtstråkens tätorter och att utreda möjligheterna med pendelparkeringar för bil och cykel.

Andra insatser som kan öka det kollektiva resandet på landsbygderna handlar om att möjliggöra samåkning i större utsträckning, eller göra det möjligt att gå, cykla eller åka buss en del av resan till jobbet, skolan och fritidsaktiviteterna. Även anropsstyrd trafik som ringbilar kan fungera som komplement till kollektivtrafiken, inte minst i anslutning till stora besöksmål. Idag pågår många spännande försök kring autonom och anropsstyrd trafik som på sikt kan få stora effekter för resandet på landsbygd. Inte minst det Vinnova-finansierade projektet Living lab med Tavelsjö-Rödåbygden som testmiljö för smarta transporter.

I flera byar på Umeås landsbygder finns ett starkt intresse att vara en drivande kraft i omställningen till ett fossilfritt och hållbart samhälle. Här kan kommunen stötta genom att ta initiativ till nya mobilitetsprojekt med byar som testbäddar, samt inkludera landsbygderna i pågående satsningar som samåkningsprojekt och olika delningsplattformar.

¹³ Ta del av Umeå kommuns kollektivtrafikprogram här: www.umea.se/kollektivtrafikprogram

Nya pendlingsmöjligheter med Norrbotniabanan

Norrbotniabanan är järnvägen som planeras mellan Umeå och Luleå och som kommer att bidra till snabbare och miljövänligare resor längs kusten. Idag finns beslutade stationslägen i Sävar, Robertsfors, Bureå och Skellefteå. Stationsläget i Sävar kommer innebära stora möjligheter till arbetspendling för Sävar och omgivande byar i kommunens norra delar. Med Norrbotniabanan blir det möjligt att resa Sävar-Umeå på cirka tio minuter. Stationsläget i Sävar blir ett viktigt inslag i det tillväxtscenario som finns för Sävar, med en förväntad befolkningsökning på 6 000 personer fram till år 2050.

Besöksnäring, friluftsliv och kommunikationer

Väl fungerande kommunikationer och infrastruktur är en förutsättning för att besöksnäringen i kommunen ska kunna utvecklas på bästa sätt. Kollektivtrafik, parkeringar och information är grundläggande för att besöksmålen ska vara tillgängliga för så många som möjligt. Det gäller även för friluftsområden, där kommuninvånarna spenderar stor del av sin fritid. Idag saknas kollektiva transportmöjligheter till flera besöksmål på Umeås landsbygder och det efterfrågas också bättre turtäthet under framför allt helger och lov. Det är därför viktigt att kommunens verksamheter och bolag samverkar med varandra, men även med destinationsbolag samt lokala och regionala aktörer.

Inte minst transporterna till och från Holmön måste förbättras för att säkra Holmön som ett fortsatt levande skärgårdssamhälle året runt, samt som ett attraktivt besöksmål för hela länet. Intresset att bosätta sig på ön året runt är stort bland deltidsboende och fritidshusägare, inte minst bland yngre personer. Det skapar pendlingsbehov för både arbete och skola. Dagens trafiksituation hämmar öns utveckling. Arbetet att nå en långsiktig lösning för Holmötrafiken måste fortsätta med full kraft kommande år och här krävs samordning med ett flertal aktörer.

Norrbyuskär är ett annat kustnära besöksmål med stor potential och där insatser inom transporter och infrastruktur kan göra ön tillgänglig för fler besökande. Åren 2022–2024 pågår ett omfattande saneringsarbete där föroreningar från träskyddsmedel som användes under öns sågverksepok ska saneras från marken. Parallellt med saneringen pågår ett stort planeringsarbete att utveckla Norrbyuskär som besöksmål.

En utveckling och satsning på lokala besöksmål ökar kommunens attraktivitet för såväl besökare, kommuninvånare som näringsliv, samtidigt som resor till långväga resmål kan bytas ut mot lokala.

Infrastruktur

De flesta vägar på Umeås landsbygder ägs av staten och enskilda. Kommunen ansvarar endast för en mindre del av vägarna inom lite större tätorter. Däremot är det ofta kommunen som tar emot lokala önskemål och synpunkter. Kommunen har här en roll att prioritera bland relevanta förslag och spela in till framför allt Länstransportplanen, där åtgärder i statens vägnät de kommande åren redovisas. På så sätt kan idéer och önskemål från landsbygdsaktörer få en plats i utvecklingsarbetet i transportnätet. På samma sätt är det viktigt att kommunen tillhandahåller lättillgänglig information om hur ansvarsfördelningen och handläggningen ser ut, speciellt eftersom det oftast rör sig om långa tidsperspektiv inom infrastrukturområdet.

Behov av gång- och cykelvägar

För att främja cykelpendling som ett alternativ till bil eller buss behövs bättre och säkrare cykelkopplingar, både inom och mellan byar samt till Umeå tätort. Den största potentialen till cykelpendling till Umeå tätort finns inom en tvåmilsradie. Idag finns endast ett par separata gång- och cykelvägar som går hela vägen från staden till tätorter och byar: sträckan Sävar–Umeå, Innertavle–Umeå samt den nya gång- och cykelvägen Stöcksjö–Umeå via Röbbäck. Fler satsningar är dock på gång som kommer innebära förbättringar i gång- och cykelvägnätet och att fler kopplingar mellan byar och till och från staden görs möjliga. Ett exempel är en ny gång- och cykelväg från Forslunda till Hissjö.

Foto: Fredrik Larsson

Visste du att...

Föreningar kan söka stöd via Leader Idériket Umeåregionen 2030 för satsningar på smarta landsbygder?

Smarta landsbygder handlar om att byar i samverkan utvecklar hållbara och kreativa lösningar på lokala utmaningar, oftast med innovation och digital teknik till hjälp. Det kan exempelvis vara att använda lokala tillgångar på ett smartare och mer resurseffektivt sätt. Smarta landsbygder gynnas av samarbete och nätverkande med andra platser - såväl i landsbygd som stad.

Läs mer på: www.ideriket2030.se/strategi

Vatten och avlopp

Eftersom stora delar av Umeås landsbygder ligger utanför kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp, får de flesta landsbygdsbor sin vattenförsörjning via enskilda anläggningar. Många får också vatten via vattenföreningar. En del vattenföreningar är avtalskunder till det kommunala bolaget Vakin.

År 2022 antogs en ny kommunal utvecklingsstrategi för vatten och avlopp som syftar till att skapa goda förutsättningar för tillväxt, uppnå hållbara avloppslösningar och säkra dricksvattentillgång i hela kommunen. Som en viktig del av strategin finns också en vattentjänstplan som beskriver hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses på ett långsiktigt sätt. Tillsammans skapar detta en förutsägbarhet för boende i kommunen kring dessa frågor.¹⁴

En principiell inriktning i utvecklingsstrategin för vatten och avlopp är att ingen storskalig utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp planeras utanför befintliga områden, med undantag för Täfteåskäret. I stället ska kommunen, via Miljö- och hälsoskydd, göra tillsyn på enskilda avlopp för att säkerställa att dessa lever upp till miljöbalkens krav på rening. Tillsynen är inget nytt i sig – att ha ett fungerande eget avlopp är ett lagkrav och det är verksamhetsutövaren själv som är skyldig att kontrollera att anläggningen uppfyller reningskraven. Det nya handlar snarare om den omfattning som tillsynen kommer utföras på.¹⁵

Idag finns uppskattningsvis cirka 5700 små avloppsanläggningar som skulle kunna ha en bristfällig rening och som kan orsaka risker för människors hälsa och miljö. Eftersom det är vanligt med egna avloppsanläggningar på landsbygderna kan många fastighetsägare beröras.

Utanför det kommunala avloppsnätet hanteras avloppsvatten i enskilda eller gemensamma avloppsanläggningar som fastighetsägarna ansvarar över. Gemensamma anläggningar kan i många fall vara att föredra ur både ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.

¹⁴ www.umea.se/vastrategi

¹⁵ Läs mer om tillsyn av avloppsanläggningar här: www.umea.se/egetavlopp

Avfall och återvinning

Avfallshantering är en viktig del för ett hållbart samhälle och genom att minimera, återvinna och återbruka kan påverkan på miljön och klimatet minska. Under 2021 antog Umeåregionens kommuner en gemensam avfallsplan. Den handlar om hur alla som bor i Umeåregionen ska kunna hantera avfall på ett hållbart sätt. Planen har tre mål, att:

- förebygga avfall
- använda resurser effektivt och hållbart
- jobba med återvinning så att råvaror kan användas i nya produkter.

Planen visar hur både kommunerna ska jobba för detta och hur invånare i regionen kan göra för att bidra till en mer hållbar avfallshantering.

För att göra det lättare för fler att återvinna sitt förpackningsavfall har en ny lagstiftning kommit på plats som ska möjliggöra fastighetsnära insamling. Det innebär att senast 1 januari 2027 ska Sveriges invånare kunna sortera sina förpackningar hushållsnära. Det nya systemet ska bidra till en effektivare avfallshantering och minskade koldioxidutsläpp. Hur insamlingen ska gå till är ännu inte klart, men Vakin arbetar med frågan.

Foto: Nathalie Näslund

IT-infrastruktur och digitalisering

Nya möjligheter följer med den ökande digitaliseringen och ny teknik erbjuder fler och utvecklade möjligheter att arbeta på distans, starta nya företag, bedriva e-handel, effektivisera verksamheter och utveckla nya serviceformer. Digitaliseringen är också en mycket viktig faktor för hela samhällets klimatomställning. Därför är god bredbandstäckning och snabbt, fungerande bredband (fast och/eller mobilt) centralt för att kunna bo och verka på Umeås landsbygder. Här har kommunen och Umeå Energi en viktig roll i att driva på bredbandsutbyggnaden på landsbygden och att samarbeta med marknadsaktörer för förbättrad mobiltäckning.

Bredbandstäckningen för Umeås landsbygder är i sin helhet god och ur ett nationellt perspektiv har kommunen en ganska hög bredbandstäthet. Det finns dock landsbygdsområden som fortfarande saknar tillgång till bredband. Oftast är det svårare att bygga ut fiber i dessa områden, vilket delvis beror på höga kostnader och svårigheten att beviljas stöd för utbyggnaden, men också att intresset att ansluta sig bland boende ibland är lågt. Statliga bidragsmedel som erbjuds för utbyggnad av fibernät på landsbygder räcker inte för att ansluta alla boenden över hela landet. Utbyggnaden av bredband sker av flera aktörer, bland annat privata aktörer, kommunala bolag och föreningar. Eftersom marknadens privata aktörer hittills byggt fiber där lönsamheten är hög, så har det främst skett i större tätorter där antalet abonnenter är fler.

Umeå Energi har därför en viktig roll för bredbandsutbyggnaden på Umeås landsbygder. Med hjälp av Umeå Energis fibernät UmeNet har ett fiberbaserat ortssammanbindande nät byggts i alla skolorter och ett flertal byar. Åren 2014–2022 har fibernätet byggts ut ytterligare med hjälp av bidrag från Jordbruksverket och Tillväxtverket. Bolaget har som ambition att fortsätta söka stöd för att bygga ut fiber ytterligare.

Byanäten är också viktiga aktörer som för står för en stor del av bredbandsutbyggnaden på Umeås landsbygder. I kommunen finns närmare 35 byanätsföreningar som i egen regi grävt och anslutit byar till fiber. I takt med att digitaliseringen i samhället ökar ställs också högre kvalitets- och underhållskrav på bredbandsnäten, vilket på sikt kan bli en utmaning för byanät med begränsade ekonomiska resurser. Här har Umeå kommun en roll i att stötta byanäten, exempelvis genom rådgivning och i ansökningsförfaranden.

”Digitalisering och ny teknik erbjuder fler möjligheter att arbeta på distans, starta nya företag, bedriva e-handel, effektivisera verksamheter och utveckla nya serviceformer.”

Prioriteringar fram till 2030 för Hållbara transporter och infrastruktur

I tabellen nedan sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Umeå kommun att fokusera på fram till 2030 för att nå målet om hållbara transporter och infrastruktur. Det är upp till varje ansvarig nämnd att implementera prioriteringarna i sina verksamheter.

	Prioriteringar till 2030	Ansvarig nämnd
Hållbara transporter	Främja hållbara transporter på landsbygden genom att sänka tröskeln att resa kollektivt, samt testa nya mobilitetslösningar tillsammans med byar	Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen, Umeå kommunföretag
	Säkra en långsiktig lösning för Holmötrafiken som möjliggör utveckling enligt kommunens beslutade strategi för Holmön	Kommunstyrelsen
	Förbättrade kommunikationer till kommunens besöksmål, frilufts- och naturområden	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Fritidsnämnden, Umeå kommunföretag, Visit Umeå
	Underlätta arbetspendling från tätort till landsbygd för att säkra kompetensförsörjning inom skola, vård och omsorg	Personalnämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, För- och grundskolenämnden, Äldrenämnden, Umeå Kommunföretag
	Fortsätta samverka internt samt med regionala aktörer kring kollektivtrafik och kollektivt resande	Umeå kommunföretag, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen, Visit Umeå
Infrastruktur	Stimulera utvecklingen av laddinfrastrukturen på Umeås landsbygder, i samverkan med regionala aktörer	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Umeå kommunföretag
	Utveckla infrastruktur som möjliggör en ökad digitalisering på Umeås landsbygder, exempelvis bredbandsutbyggnad	Kommunstyrelsen, Umeå Energi
	Ta fram lättillgänglig information om ansvarsfördelning och handläggning av vägfrågor	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Genom att arbeta med Starkt lokalt näringsliv bidrar vi till följande av de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030:

5

Aktiv lokal utveckling

Målsområde 5: Aktiv lokal utveckling

Målsättning

Främja hållbar tillväxt och god livskvalitet genom aktiv lokal utveckling och lokalt engagemang.

Engagerade människor och ett aktivt civilsamhälle är centralt för den sociala hållbarheten i Umeå kommun - på landsbygd såväl som i tätort. Engagemanget på landsbygderna är ofta brett och spänner över flera frågor samtidigt: byautveckling, näringsliv, kultur- och fritidsaktiviteter, kommunikationer, skola, service, med mera.

Det ideella engagemanget på Umeås landsbygder genererar många värden för såväl boende som verksamma. Det handlar både om livskvalitet, folkhälsa och socialt kapital, men också om attraktivitet, lokal service, arbetsplatser och aktiviteter för bygden. Föreningslivet, bland annat i form av bygdegårdsföreningar, utvecklingsgrupper, idrottsföreningar och församlingar, samlar landsbygdsbor, tillhandahåller lokaler och mötesplatser och sköter dessutom många praktiska frågor som underhåll av vägar och fritidsanläggningar.

Stöttning av lokala initiativ

Det är viktigt att kommunen stöttar och skapar goda förutsättningar för den ideella sektorn, så att de på bästa sätt kan bidra till den lokala utvecklingen på Umeås landsbygder.

Föreningsbyrån är den verksamhet på Umeå kommun som erbjuder och handlägger föreningsstöd till ideella föreningar i kommunen. Föreningsbyrån har också ett särskilt uppdrag att stötta föreningslivet och främja det ideella engagemanget genom rådgivning i föreningsfrågor, som inkludering, generationsväxling och arbetssätt. Kommunen har en viktig roll att kontinuerligt följa upp hur föreningsstöden fördelas geografiskt.¹⁶

Kommunen kan samverka med föreningslivet inom olika projekt och samarbeten för att på bästa sätt vara en möjliggörande kommun. Det lokala utvecklingsarbetet kan också stärkas genom samarbete mellan byar – här kan kommunen ha en förmedlande roll så att kunskap, erfarenheter och idéer sprids till fler.

Det ideella engagemanget på Umeås landsbygder tar sig i uttryck på olika sätt och genom olika typer av organisationer. Förutom ideella föreningar är samfälligheter, ekonomiska föreningar, stiftelser och bygdebolag vanliga aktörer som driver den lokala utvecklingen. Flera av dessa har dock inte möjlighet att söka kommunens föreningsstöd som främst är ämnat för ideella allmännyttiga föreningar.

¹⁶ www.umea.se/bidrag

Det är därför viktigt att kommunen stöttar och möjliggör på de sätt som går så att alla organisationer på landsbygderna har möjlighet att driva initiativ och utveckling lokalt. På samma sätt är det viktigt att se till enskilda platsers särskilda förutsättningar.

De senaste åren har Umeå kommun erbjudit ett särskilt landsbygdsstöd som kan sökas av fler typer av organisationer och föreningar än endast ideella. Stödet är enkelt att söka och handläggs av kommunens landsbygdsstrateger tillsammans med Föreningsbyrån. Under våren 2023 togs ett beslut om att förlänga landsbygdsstödet åren 2023–2027, vilket skapar goda förutsättningar för Umeå kommun att stötta lokala initiativ kommande år.¹⁷

När det kommer till föreningsliv och lokalt utvecklingsarbete har även Länsstyrelsen, universitet, övriga lärosäten och studieförbunden en viktig främjande roll. Resultatet av många goda krafter gemensamma arbete kan vara nya serviceformer, utvecklingsprojekt, näringslivsutveckling och olika lokala aktiviteter.

Fler kultur- och fritidsaktiviteter på landsbygderna

Via intervjuer som gjorts med såväl boende som verksamma i flera av byarna på Umeås landsbygder framgår att många önskar fler organiserade fritids- och kulturaktiviteter, framför allt för unga. Idag får många pendla in till tätorter eller staden för att ta del av aktiviteter som sport och nöje. Genom att erbjuda fler aktiviteter på plats kan onödiga bilresor minska och livskvalitén öka i Umeås många byar.

Här finns en stor potential i att nyttja digital teknik för att öka kulturutbudet på landsbygderna, exempelvis genom livesändning av arrangemang i klubbstugor och bygdegårdar. En utökad samverkan mellan Umeå kommuns kulturskola, lokala föreningar och studieförbund kan både tillgängliggöra befintliga kulturaktiviteter och leda till nya spännande kultursatsningar på landsbygderna.

Bredda engagemanget

Många föreningar vittnar om att det är svårt att få nya personer att engagera sig, framför allt yngre. Det ideella engagemanget är ofta personberoende och bärs ibland upp av ett fåtal individer. Här kan kommunen ha en stöttande roll i att bredda föreningsverksamheten hos fler och nya målgrupper, så att det ideella engagemanget blir långsiktigt hållbart. En viktig insats handlar om att stärka ungas egna organisering och ta vara på deras idéer och önskemål. En annan insats kan vara att uppmuntra till generationsöverskridande aktiviteter där äldre och unga möts. Mobil mötesplats, kommunens egen ambulerande fritidsgård och Föreningsbyrån har nyckelroller för detta.

¹⁷ Läs mer om Umeå kommuns landsbygdsstöd här: www.umea.se/landsbygdsstod

”Många önskar fler organiserade fritids- och kulturaktiviteter på landsbygderna, framför allt för unga.”

Sedan många år tillbaka erbjuder Umeå kommun en möjlighet till föreningar att ta hjälp av feriejobbare under sommaren vars lön bekostas av kommunen. Även detta kan vara ett sätt att sänka tröskeln för fler unga att få kunskap om de lokala föreningarna och möjligheterna med att engagera sig lokalt i sina hemorter.

Samverkan för lokal utveckling

Samverkan på såväl lokal, regional som nationell nivå är en förutsättning för en aktiv lokal utveckling. De senaste åren har Umeå kommun fördjupat flera viktiga samarbeten som har stor betydelse för landsbygdsutvecklingen.

På lokal nivå kan nämnas Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd, som är ett dialogforum mellan politik, ideell sektor, näringsliv och universiteten. Rådet granskar och följer upp kommunens arbete med landsbygdsfrågor och är kommunens expertgrupp på området.

På regional nivå är samarbetet mellan Umeåregionens kommuner av särskilt vikt. År 2021 antogs en gemensam landsbygdsutvecklingsstrategi som visar inom vilka områden som kommunerna har störst nytta av att samverka inom. Strategin fungerar som en vägvisare och gemensam grund i olika samverkansprojekt. Även inom ideell och privat sektor har föreningar och företagare långa traditioner av att samarbeta över kommungränserna.

År 2022 bildades Umeåregionens nya leaderområde **Idériket Umeåregionen 2030**.¹⁸ Leader är en metod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för lokal utveckling. Genom leaderområdet kan föreningar, företag och organisationer söka pengar för utvecklingsprojekt som stärker landsbygderna i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner.

Umeå kommun är också en del av **Vindelälven-Juhtтатаhka**¹⁹ som utsågs till biosfärområde år 2019. Biosfärområden är modellområden för hållbar utveckling och en del av UNESCO:s globala nätverk. Vindelälven-Juhtтатаhka omfattar Laisälven, Vindelälven och Umeälvens avrinningsområden samt kommunerna Arjeplog, Sorsele, Lycksele, Vindeln, Vännäs och Umeå. För Umeå kommun fungerar biosfärområde Vindelälven-Juhtтатаhka som ett paraply för de många utvecklingsinitiativ som finns i och runt Umeälvslandskapet, speciellt kopplat till lokal utveckling, besöksmål, natur- och kulturvården samt minoritetsfrågor. Det finns en stor potential i att synliggöra och positionera biosfärområdet än mer för boende och besökare, vilket på sikt kan gynna såväl inflyttning som kompetensförsörjning

¹⁸ Läs mer om Idériket Umeåregionen 2030 på www.ideriket2030.se

¹⁹ Läs mer om Biosfärområde Vindelälven-Juhtтатаhka på www.vindelalvenbiosfar.se

Foto: Nathalie Näslund

”Byaplaner är ett sätt för boende och verksamma att tycka till om utvecklingen av sin plats. Det handlar om att kartlägga vilka resurser, service, värden, möjligheter och utmaningar som finns i bygden.”

Förutom samverkan med redan nämnda organisationer finns flera andra aktörer, i form av olika riksförbund och studieförbund, som är betydelsefulla för landsbygdsutvecklingen och som erbjuder olika typer av stöd till föreningar på landsbygder.

Byaplaner

Byaplaner är ett sätt för boende och verksamma att tycka till om utvecklingen av sin plats. Det handlar om att kartlägga vilka resurser, service, värden, möjligheter och utmaningar som finns i bygden. Byborna själva har den bästa kunskapen om detta och vet vilka utvecklingsfrågor som är viktiga och hur de ska prioriteras. Därför ligger ansvaret för att arbeta fram en byplan på varje lokal utvecklingsgrupp, men kommunen och andra aktörer kan stötta arbetet på olika sätt. Exempelvis genom att sprida goda exempel, utgöra processtöd vid workshops och bidra med statistik och underlag.

Eftersom byplanen ska ses som en viljeriktning för byns framtida utveckling så är det viktigt att arbetet görs under demokratiska former. Det handlar om att så många som möjligt får vara med och tycka till, så att olika målgruppers perspektiv finns representerade. Arbetet leder ofta till ökad social sammanhållning och att fler känner sig delaktiga i bygdens utveckling.

Umeå kommuns översiktsplanedel för landsbygderna fastslår att byaplaner ska vägas in i kommunens översiktsplanering och verksamhets- och budgetplanering. På samma sätt är det viktigt att byplanerna beaktar och väger in kommunens planering, så att båda parter drar åt samma håll och samarbetar på bästa sätt. Här är det viktigt att Umeå kommun arbetar fram tydliga rutiner för hur byplanerna tas om hand i hela den kommunala organisationen, samt följer upp hur arbetet med planerna fortgår.

Visste du att...

Det finns många stöd som föreningar kan söka för att genomföra aktiviteter, arrangemang, utvecklingsprojekt och samarbeten? Åren 2023–2027 erbjuder Umeå kommun dessutom ett särskilt stöd till föreningar på landsbygderna.

Läs mer om landsbygdsstödet:
www.umea.se/landsbygdsstod

Läs mer om Föreningsbyråns övriga stöd till föreningar:
www.umea.se/bidrag

Prioriteringar fram till 2030 för Aktiv lokal utveckling

I tabellen nedan sammanfattas vilka frågor som är särskilt viktiga för Umeå kommun att fokusera på fram till 2030 för att nå målet om aktiv lokal utveckling på Umeås landsbygder. Det är upp till varje ansvarig nämnd att implementera prioriteringarna i sina verksamheter.

Prioriterade frågor fram till 2030	Ansvarig nämnd
Stärka och bredda engagemanget inom ideell sektor över generationer och till fler målgrupper	Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla samverkan med andra stödgivare som till exempel Bygdegårdarnas riksförbund, Hela Sverige Ska Leva, RF-SISU, Coompanion och studieförbund	Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla samverkan med regionala aktörer som Länsstyrelsen, Idériket Umeåregionen 2030 och Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka	Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla uppföljning av hur kommunens föreningsstöd fördelas geografiskt	Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla och tydliggöra hur byaplaner tas om hand internt i hela kommunorganisationen	Alla nämnder

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Genom att arbeta med Aktiv lokal utveckling bidrar vi till följande av de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030:

Vad kan det privata och ideella stötta med?

Från tidigare dialoger med boende och verksamma på Umeås landsbygder har flera förslag lämnats på hur privata och ideella aktörer kan bidra till de olika målområdena i samverkan med kommunen. Här är några exempel på vad det skulle kunna handla om:

Målområde 1: Attraktiva livsmiljöer

- Tillhandahålla mark för byggande och utveckla lokala bebyggelseinitiativ
- Arbeta fram byaplaner som viktigt underlag för ny bebyggelse
- Värna om naturmiljöer
- Samverka kring markskötsel, båtsplatser, samlingslokaler, vägar m.m. som ägs lokalt

Målområde 2: Starkt lokalt näringsliv

- Handla lokalt och använda lokala entreprenörer
- Marknadsföra och ge tips om och till lokala företag
- Starta och driva företag lokalt
- Utveckla företagsnätverk
- Delta i anbudsgivning vid kommunens upphandling av varor och tjänster

Målområde 3: Väl fungerande offentlig service

- Utveckla nya serviceformer i samverkan med kommunen
- Upplåta mark för bebyggelse
- Ta initiativ till lokala fritids- och kulturaktiviteter

Mål 4: Hållbara transporter och infrastruktur

- Organisera samåkning
- Utveckla nya idéer för hållbart resande i samverkan med kommunen

Mål 5: Aktiv lokal utveckling

- Ta fram byaplaner som visar vilken utveckling boende och verksamma önskar för bygden
- Ta initiativ till aktiviteter och utvecklingsprojekt lokalt med stöttning av kommunen
- Bredda engagemanget och inkludera flera målgrupper i det lokala utvecklingsarbetet

Vill du veta mer om Umeås landsbygder?

Läs mer om Umeås olika landsbygdsområden i programmets bilaga: "Våra landsbygder i Umeå kommun"

Läs kunskapsrapporten om Umeås livskraftiga landsbygder från 2022: www.umea.se/landsbygdsfakta

Prenumerera på Umeå kommuns landsbygdsnyheter och läs mer om landsbygdsutveckling här: www.umea.se/landsbygd

**Program för hållbar landsbygdsutveckling
i Umeå kommun**

ANTAGANDEVERSION 2024

Text:

Jennie Bergvall Kalén

Utvecklingsstrateg landsbygdsfrågor

Strategisk Utveckling

Umeå kommun

Linn Alexandersson

Utvecklingsstrateg landsbygdsfrågor

Strategisk Utveckling

Umeå kommun

Foto: Umeå kommun där inget annat anges.

Omslagsbilder: Matilda Audas Björkholm,

Fredrik Larsson och Nathalie Näslund

Besök vår webbplats: www.umea.se/landsbygd